

SAVONIA

ammattikorkeakoulu

OPINNÄYTETYÖ - YLEMPI AMMATTIKORKEAKOULUTUTKINTO
SOSIAALI-, TERVEYS- JA LIIKUNTA-ALA

GREEN CARE -PALVELUT SOSIAALIALALLA

- esihenkilöiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä

TEKIJÄ

Anu Kamau

Koulutusala Sosiaali-, terveys- ja liikunta-ala	
Tutkinto-ohjelma Sosiaalialan tutkinto-ohjelma	
Työn tekijä(t) Anu Kamau	
Työn nimi Green Care -palvelut sosiaalialalla -esihenkilöiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä	
Päiväys 27.10.2022	Sivumäärä/Liitteet 41/3
Toimeksiantaja/Yhteistyökumppani(t) Centria-ammattikorkeakoulu Oy	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Green Carella tarkoitetaan kaikkea sellaista hyvinvointia lisäävää toimintaa ja palveluja, joissa hyödynnetään luontoon tukeutuvia menetelmiä ammatillisesti, tavoitteellisesti ja vastuullisesti. Green Care pitää sisällään myös sosiaalipalveluja, joita tarjotaan erilaisissa ympäristöissä ja asiakasryhmä huomioiden. Sosiaalialan tarpeiden ja resurssien muuttuessa on hyvä pohtia, miten luonto ja sen hyvää tekevät vaikutukset sopisivat osaksi sosiaalipalveluja ja miten toimintaa voitaisiin entisestään tukea ja kehittää.</p> <p>Nykytilan selvittäminen ja alan asiantuntijoiden sekä esihenkilöiden näkemysten kuuleminen ovat hyvä lähtökohta toiminnan kehittämiseen. Tämän työn toimeksiantajana oli Centria-ammattikorkeakoulu, joka on jo pitkään kehittänyt Green Care -toimintaa, alueellisesti omalla toiminta-alueellaan ja laajemmin kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää, miten luontoavusteisia palveluja hyödynnetään osana yksilöllisten sosiaalipalvelujen järjestämistä ja mitä kehitettävää Green Care -palvelujen käytössä ja hankkimisessa vielä on. Selvitin sähköpostikyselyn avulla sosiaalialan esihenkilöiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä Green Caresta ja Green Care -palvelujen järjestämisestä. Millaisille Green Care -palveluille he näkevät olevan tarvetta sosiaalipalveluissa ja millaisia haasteita Green Care -palvelujen hyödyntämiseen liittyy sosiaalialalla. Lisäksi selkiytettiin Green Care -menetelmiä hyödyntäviin palveluntuottajiin kohdistuvia odotuksia ja palvelutarjontaan liittyviä kehittämistarpeita.</p> <p>Tutkimuksen perusteella kehitettävää oli vielä paljon ja erityisesti kaivattiin tietoa ja yhteiskehittämistä Green Care -palveluntuottajien ja sosiaalialan johdon, työntekijöiden ja asiakkaiden välillä. Green Care -palveluiden hankintaan liittyen myös ohjaukseen ja valvontaan liittyviä asioita tulisi yhtenäistää ja selkiyttää, jotta palveluntuottajien kynnys tarjota palveluja madaltuisi ja sosiaalialan toimijat voisivat entistä joustavammin hankkia asiakkaille yksilöllisiä palveluja. Tulevaisuudessa Green Care eli luontoperusteiset palvelut voisivat tuoda lisäarvoa, sekä sosiaalisesti, taloudellisesti, että ekologisesti kestäviä ratkaisuja murroksessa olevaan sosiaali- ja terveysalaan.</p> <p>Työn tuloksia hyödynnetään jatkossa uusien kehittämishankkeiden ja täydennyskoulutuksen suunnittelussa.</p>	
<p>Avainsanat</p> <p>Green Care, Sosiaaliala, luontoperusteiset palvelut</p>	

Field of Study Social Services, Health and Sports	
Degree Programme Master's Degree Programme in Social Services	
Author(s) Anu Kamau	
Title of Thesis Green Care Services in the Social Services – Managers and specialists views	
Date October 27, 2022	Pages/Appendices 41/3
Client Organisation /Partners Centria University of Applied Sciences	
<p>Abstract</p> <p>Green Care refers to a wide range of activities and services that increase well-being and apply nature-based methods in a professional, goal-directed and responsible way. Green Care also includes social services, which are offered in different environments and with a specific customer group in mind. As the needs and resources of the social sector are changing, it is good to think about how nature and its beneficial effects would fit into social services and how Green Care activities could be further supported and developed.</p> <p>A beneficial starting point for development of operations is to identify the current situation and to hear the views of industry experts and specialists. The work was commissioned by Centria University of Applied Sciences. Centria UAS has been developing Green Care activities for a long time, regionally in its own operating area and more widely in national and international networks.</p> <p>The aim of the thesis was to find out how nature-based services were utilized as part of the individual social services and what still needed to be developed in the use and acquisition of Green Care services. An email questionnaire was used to collect views of social work managers and experts on Green Care and social services to learn what kind of Green Care services were needed in social services and what kind of challenges were associated with utilizing Green Care services in the field. In addition, the expectations for Green Care service providers and development needs related to service provision were clarified.</p> <p>Based on the results, it is obvious that there is still plenty of work to be done and information and co-development between Green Care service providers and social sector management, employees and customers are especially needed. In addition, the procurement of Green Care services and issues related to guidance and supervision should be unified and clarified, so that the threshold for service providers to offer services would be lowered and social sector could more flexibly acquire individual services for customers. In the future Green Care could bring added value and socially, economically and ecologically sustainable solutions to the social and health care sector that is in transition.</p> <p>The results of this work can be used in the planning of new development projects and in-service training.</p>	
<p>Keywords Green Care, Social services, nature-based services</p>	

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	6
2	LUONTOPERUSTAISET PALVELUT ELI GREEN CARE	7
2.1	Luontovoiman avulla virikkeitä ja hyvinvointia.....	8
2.2	Luontohoiva sosiaali- ja terveystalvelujen tukena	9
2.3	Green Care -toiminnan vaikutukset.....	9
3	SOSIAALIPALVELUJEN JÄRJESTÄMISEN MONET MAHDOLLISUUDET.....	11
3.1	Sosiaalipalvelujen hankkiminen yksityisiltä palveluntuottajilta	11
3.2	Sosiaalipalveluiden järjestäminen tulevilla hyvinvointialueilla	12
3.3	Green Care osana sosiaalipalveluja	14
3.3.1	Laadukkaan Green Care -toiminnan edellytykset	15
3.3.2	Odotukset Green Care -palveluntuottajalle	16
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	17
4.1	Työn toimeksiantaja	17
4.2	Tutkimuskonteksti ja -menetelmä.....	18
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS.....	20
5.1	Aineiston kerääminen	20
5.2	Aineiston käsittely ja analyysi	21
6	TULOKSET	22
6.1	Green Care sosiaalialalla	22
6.2	Green Care -palveluiden käyttöön liittyvät haasteet.....	23
6.3	Palvelujen laatu ja palveluntuottajan vaatimukset	26
6.3.1	Green Care -palveluntuottajien tärkeimmät kriteerit	26
6.3.2	Green Care -palveluntuottajan vaatimukset verrattuna muihin	27
6.4	Kehittämisideat.....	27
7	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA.....	29
7.1	Eettisyys ja luotettavuus	32
7.2	Ammatillinen kasvu	33
7.3	Hyödynnettävyys ja kehittämisideat.....	34
	LÄHTEET.....	35
	LIITE 1 TIEDOTE TUTKIMUKSESTA	39
	LIITE 2 VASTAUSOHJEET	40

LIITE 3 KYSYMYKSET	41
--------------------------	----

1 JOHDANTO

Suomen monipuolinen luonto, neljä vuodenaikaa ja harvakseltaan asuvat ihmiset tarjoavat hienon mahdollisuuden luonnon monipuoliseen hyödyntämiseen ja siitä nauttimiseen. Sosiaalialan tarpeiden ja resurssien muuttuessa on hyvä pohtia, miten luonnon hyväksi havaitut vaikutukset ja luonnossa toimiminen sopivat osaksi sosiaalipalveluja ja miten nekin ihmiset, joille luontoon meneminen tai siellä toimiminen ei ole itsestään selvää, voisi nauttia luonnon hyvää tekevästä vaikutuksista.

Green Carella tarkoitetaan kaikkea sellaista hyvinvointia lisäävää toimintaa ja palveluja, joissa hyödynnetään luontoon tukeutuvia menetelmiä ammatillisesti, tavoitteellisesti ja vastuullisesti (THL.) Green Care ymmärretään sateenvarjokäsitteenä, jonka alle lukeutuu paljon myös sosiaali-, terveys- ja kasvatuspalveluja, joita tarjotaan erilaisissa ympäristöissä ja asiakasryhmä huomioiden (Soini, Ilmarinen, Yli-Viikari & Nurmenniemi 2011, 321.)

Green Carea ja sen käyttöä on tutkittu ja pilotoitu Suomessa ja kansainvälisesti. Aihe on ajankohtainen ja kiinnostava ja tämän työn toimeksiantaja Centria-ammattikorkeakoulu on osallistunut useisiin erilaisiin Green Care -hankkeisiin. Suomessa Green Care -menetelmiä ja palveluja on kokeiltu tai käytetään jo säännöllisesti, muun muassa kehitysvammaistyössä, lasten- ja perheiden palvelujen tukena, kuntoutuksen tukena ja ikäihmisten palveluissa. Jatkossa olisi tärkeää edelleen lisätä Green Care -menetelmien käyttöä osana sosiaalipalveluja ja toiminnan kehittämiseksi kaivataan tietoa tämän hetken tilanteesta liittyen sosiaalipalvelujen järjestämiseen ja Green Caren tunnettavuuteen.

Tärkeä porras minkä tahansa toiminnan kehittämisessä on esihenkilöasemassa olevat henkilöt. Esihenkilöt toimivat oman asiantuntijuuden ja organisaation sekä lakien asettamien raamien pohjalta, ja tavoitteena on parhaiden mahdollisten palvelujen järjestäminen asiakkaille. Esihenkilöt ja asiantuntijat osaavat pohtia palvelujen järjestämiseen ja kehittämiseen liittyviä asioita laajassa mittakaavassa ja heidän kehittämismyönteisyys ja tietämys eri menetelmistä ovat tärkeässä asemassa, kun luodaan entistä parempia sosiaalipalveluja.

Opinnäytetyössä tutkin tarkemmin, miten luontoavusteisia palveluja hyödynnetään osana yksilöllisten sosiaalipalvelujen järjestämistä ja mitä kehitettävää Green Care -palvelujen käytössä ja hankkimisessa vielä on. Selvitän sähköpostikyselyn avulla sosiaalialan esihenkilöiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä Green Caresta ja Green Care -palvelujen järjestämisestä. Millaisille Green Care -palveluille he näkevät olevan tarvetta sosiaalipalveluissa ja millaisia haasteita Green Care -palvelujen hyödyntämiseen liittyy sosiaalialalla. Lisäksi selkiytetään Green Care -menetelmiä hyödyntäviin palveluntuottajiin kohdistuvia odotuksia ja palvelutarjontaan liittyviä kehittämistarpeita.

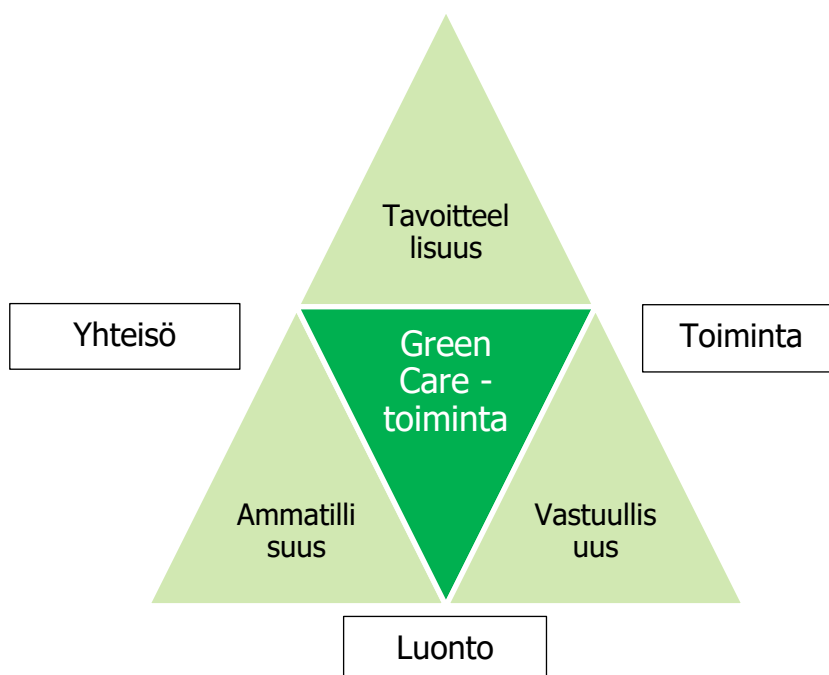
Tarkoitus on aiemmin tutkittuun tietoon, lainsäädäntöön sekä toisaalta sosiaalialan asiantuntijoilta ja esihenkilöiltä saatuun tietoon perustuen selvittää Green Care -palvelujen käyttöön sosiaalialalla liittyviä mahdollisuuksia ja kehittämiskohteita. Tavoitteena on saada tietoa sosiaalialan toimijoiden näkemyksestä ja kehittämistarpeista Green Careen liittyen, tarpeista selkiyttää Green Care -palveluntuottajien asemaa sosiaalialan toimijoina ja sitä kautta luoda pohjaa lähitulevaisuuden kehittämistyöhön. Tulevaisuudessa Green Care eli luontoperustaiset palvelut voisivat tuoda lisäarvoa, sekä sosiaalisesti, taloudellisesti, että ekologisesti kestäviä ratkaisuja murroksessa olevaan sosiaali- ja terveysalaan.

2 LUONTOPERUSTAISTET PALVELUT ELI GREEN CARE

Työssä selvitän luontoperustaisten menetelmien eli Green Caren ja sosiaalipalvelujen suhdetta. Mitä vaikutuksia Green Care -palveluilla on todettu olevan ja mitä vaatimuksia Green Care -palveluntuottajille on sekä miten Green Care tukee sosiaalialan palveluja. Työn keskeiset käsitteet ovat Green Care, sosiaalipalvelut, sosiaalipalvelujen järjestäminen ja Green Care -palvelujen laatu. Teoreettisena viitekehyksenä työssä on yleinen Green Care-tietoperusta ja sen soveltaminen osana sosiaalipalveluja ja sosiaalipalvelujen järjestämistä.

Green Care on yksinkertaisuudessaan luontoon liittyvää ammatillista toimintaa, joka parantaa ihmisten hyvinvointia ja elämänlaatua. Green Care ei tarkoita mitään tiettyä toimintaa tai aktiviteettia, vaan se voi sisällöltään olla hyvin monenlaista. Jotta toimintaa voidaan nimittää Green Care -toiminnaksi, tulee sen tapahtua luonto- tai maaseutuympäristössä, pitää sisällään aktiivista toimintaa ja yhdessä tekemistä. (Green Care Finland, s.a. a).

Green Care perustuu useisiin erilaisiin menetelmiin, joita kaikkia yhdistää luontoperustaisuus. Green Care -toimintaa järjestetään yleensä metsässä, puutarhassa ja maatilalla, mutta toisaalta Green Care -toimintaa voidaan tuottaa myös kaupungissa ja sisälläkin. Green Caren hyvinvointia lisäävät vaikutukset perustuvat kolmen elementin yhdistelmään. (kuva 1). Nämä elementit ovat luonto, toiminnallisuus ja yhteisöllisyys. Toisaalta, jotta toimintaa voidaan kutsua Green Care -toiminnaksi, kuuluu siihen myös tavoitteellisuus, ammatillisuus ja vastuullisuus. (Soini & Vehmasto 2014, 12–14.) Oma-toimiset luontoretket, eivät siis ole varsinaisesti Green Care -toimintaa, vaikka niilläkin on positiivisia vaikutuksia yksilön hyvinvointiin.

KUVA 1 Green Care -palvelun elementit (Soini & Vehmasto 2014)

2.1 Luontovoiman avulla virikkeitä ja hyvinvointia

Green Care voidaan suomalaisessa kontekstissa jakaa kahteen osa-alueeseen, riippuen asiakaskunnasta, toiminnan tavoitteista ja toisaalta myös palveluntuottajan koulutusvaatimuksista. Kaksi osa-aluetta ovat luontovoima ja luontohoiva. (kuva 2)

KUVA 2. Green Care -toiminta jakautuu luontovoimaan ja luontohoivaan (Vehmasto 2017).

Luontovoiman palvelut ovat erilaisia luontoperustaisia hyvinvointi-, kasvatus- ja harrastuspalveluja. Palvelujen tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja palvelun tavoitteet määritellään etukäteen. Luontovoiman palvelujen avulla esimerkiksi tuetaan omaehtoisten luontokokemusten lisäämistä ja jatkumista. (Green Care Finland. s.a. b.)

Luonnossa tapahtuvan liikunnan (Green Exercise) on tutkittu vaikuttavan positiivisesti henkilön mielialaan ja hyvinvointiin. Britanniassa tehdyssä tutkimuksessa arvioitiin, erilaisten Green Care -toimintojen ja luonnossa tapahtuvien jatkuvuudeltaan keskipitkien aktiviteettien tehoa hyvinvoinnin edistämässä. Selvityksen perusteella todettiin Green Care interventioiden olevan kaiken kaikkiaan tehokkaita parantamaan yksilöiden hyvinvointia. Suurempi positiivinen vaikutus havaittiin olevan henkilöillä, jotka toiminnan alussa kokivat kokonaishyvinvointinsa matalaksi. (Rogerson, Wood, Pretty, Schoenmakers, Bloomfield & Barton 2020.)

Luontovoiman palveluja tuottavat erilaiset tahot, eikä niitä ole niin tarkasti määritelty lainsäädännöllä. Luontovoiman palveluntuottajilta ei vaadita sosiaali- tai terveysalan koulutusta, vaan palvelun-

tuottajina voivat toimia yritykset, kolmannen sektorin toimijat ja julkiset organisaatiot kuten kaupungin nuoriso- tai liikuntatoimi. Luontovoiman palvelujen ostajat ovat yleensä yksityisiä henkilöitä, jotka valitsevat ja hankkivat palveluja omien tarpeidensa ja toiveidensa mukaan. (Soini & Vehmasto 2014, 15.) Luontovoiman palveluja voi olla vaikkapa, ohjatut sieniretket tai polkujuoksutapahtuma.

2.2 Luontohoiva sosiaali- ja terveyspalvelujen tukena

Luontohoiva pitää sisällään hoivan ja kuntoutuksen palveluja, joiden järjestämisvastuu yleensä on kunnilla. Luontohoivan palvelujen tuottajilta, oli kyseessä sitten julkinen tai yksityinen toimija, edellytetään sosiaali- tai terveystalouden koulutusta ja palvelujen järjestämistä ohjaa tarkat säädökset. Luontohoivan palveluissa ostajana on yleensä kunta tai kuntayhtymä ja palvelun käyttäjänä erityistä tukea tarvitseva sosiaali- tai terveystalouden asiakas. (Soini & Vehmasto 2014, 15.)

Luontohoivan palveluja tuotetaan erityistä tukea tarvitseville asiakkaille ja asiakasryhmille ja toimintaa ohjaa asiakkaiden hoito- ja kuntoutussuunnitelmat. Luontohoivan toiminnassa noudatetaan sosiaali- ja terveystalouden lakeja ja säädöksiä. (Green Care Finland s.a. b.) Esimerkkejä luontohoivan palveluista ovat ratsastusterapia ja kuntouttava työtoiminta maatilalla. Luontohoivan palveluntuottajat voivat olla joko yksityisiä sosiaali- tai terveystalouden palveluntuottajia tai luontohoivan palveluja voi tarjota myös julkinen organisaatio.

Luontoa ja luontoperustaisia menetelmiä on hyödynnetty eri asiakasryhmien kuntoutuksen ja ohjauksen tukena ja niillä on havaittu olevan hyviä vaikutuksia. Luontokävelyt ovat tutkitusti tukeneet masennuksesta kärsivien toipumista (Korpela, Stengård & Jussila 2016), erilaiset luontolähtöiset palvelut tukevat maahanmuuttajien kotoutumista Pohjoismaissa (Pitkänen, Oratuomi, Hellgren, Furman, Gentin, Sandberg, Øian & Krangle 2017, 97) ja työtoimintaa on järjestetty ja järjestetään edelleen luontoympäristöissä eri asiakasryhmille, kuten vammaisille henkilöille, ja sen on todettu motivoivan ja sitouttavan asiakkaita hyvin toimintaan (Vuoli 2017, 58–61).

2.3 Green Care -toiminnan vaikutukset

Luontoympäristön vaikutuksia ja vaikuttavuutta on tutkittu melko paljon, ja toiminnan hyödyistä on saatu hyviä tuloksia. Green Care -toiminnan vaikuttavuuteen liittyen on Suomessakin viime vuosina tehty tutkimusta ja yhteenvetoa. Jo luontoympäristössä oleilulla ja liikkumisella on todettu olevan positiivisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin (Kuuluvainen ja Sarén 2016, 5), joten Green Care -toiminnan vaikuttavuus perustuu osittain jo sen järjestämispaikkaan.

Psykologien Rachel ja Stephen Kaplanin kehittämä Reasonable person model (RPM) teorian mukaan, silloin kun ympäristö tukee yksilön perustarpeita ja terveyttä, yksilö käyttäytyy yhteistyökykyisemmin, järkevämmin ja on kaiken kaikkiaan tyytyväisempi. Kaplanien tutkimusten mukaan ihminen usein ei halua hallinnallista vastuuta tekemisestä, vaan mieluummin osallistuu, jonkun toisen vetämään toimintaan. Ihmiset kuitenkin haluavat tulla kuulluiksi ja olla osa prosessia. Lisäksi Kaplanit huomioivat, että uuden oppiminen ja toisten auttaminen vähentää avuttomuuden ja arvottomuuden tunnetta. Toisaalta myös huomion jakaminen ärsykeitä vilisevässä ympäristössä aiheuttaa väsymystä ja turhautumista, johon luonto toimii palauttavana ympäristönä. (Kaplan ja Kaplan 2003.)

Suomalaisten mielipaikkoja on tutkittu ja tutkimusten mukaan yli 60% suomalaisista ilmaisee mielipaikkansa löytyvän luonnosta. Mielipaikka, eli yksilölle mieluisa ympäristö, elvyttää ja voimaannuttaa ja myös vähentää yksilön kokemaa stressiä ja kuormittavuutta. Luontoympäristö tarjoaa myös hyvät mahdollisuudet keskittyä aikaan ja paikkaan, rauhoittaa mieli ja unohtaa arjen kiireet. (Salovuori 2020, 143, 152–153.)

Metsähallituksen ja Oulun kaupungin toteuttamassa Open-hankkeessa tavoitteena oli koota Oulun seudun luontoliikuntakohteista laadukas kokonaisuus ja sitä kautta lisätä asukkaiden ja matkailijoiden luonnossa liikkumista. Lisäksi hankkeessa rakennettiin alueellista osaamisverkostoa ja lisättiin tietoisuutta luonnon terveys- ja hyvinvointivaikutuksista. Hankkeen tuloksena Oulun seudun ulkoilukohteiden verkosto julkaistiin Visit Oulun verkkosivuilla. Verkostoon on koottu Oulun seudun mielenkiintoisimmat luontokohteet. (Tourula ja Rautio 2013, 9.)

Osana Open-hanketta tehtiin myös kattava kirjallisuuskatsaus (2013), johon koottiin keskeiset huomiot kotimaisista ja kansainvälisistä luonnon hyvinvointia edistävästä vaikutuksista tehdyistä tutkimuksista. Kirjallisuuskatsauksen perusteella voidaan todeta, että luonto ylläpitää ja edistää monipuolisesti ihmisen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä hyvinvointia. Johtopäätöksenä myös todettiin, että eri väestö- ja osallistujaryhmille suunnattuja luontoperustaisia menetelmiä tulisi kehittää ja entistä enemmän huomioida luonto eri sektoreiden toiminnassa. (Tourula ja Rautio 2013, 58.)

Luontoperustaisen toiminnan ja luontokokemusten mahdollistaminen eri asiakasryhmille, varsinkin erityistä tukea tarvitseville asiakkaille, vaatii kuitenkin sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäjältä ja tuottajilta työtä. Muun muassa erilaisten toiminta- ja apuvälineiden, työn suunnittelun ja työntekijöiden koulutuksen avulla voidaan luonnon hyvinvointia lisääviä vaikutuksia kehittää edelleen osaksi sosiaali- ja terveyspalveluja. (Kahilaniemi 2019, 55–56.)

Green Caren hyvinvointia edistävät vaikutukset koostuvat useiden eri osa-alueiden kokonaisuudesta. Pohjoismaissa julkaistuihin Green Care -aiheisiin tutkimusartikkeleihin, raportteihin ja arviointeihin tehdyn kirjallisuuskatsauksen (Steigen, Kogstad & Hummelvoll 2016), tuloksena löydettiin seitsemän Green Care -palvelujen tuloksia ja vaikutuksia esittävää pääkategoriaa. Nämä kategoriat olivat osamisen kehittyminen ja selviytyminen, positiiviset vaikutukset mielenterveyteen, fyysisen aktiivisuuden lisääntyminen, struktuuri ja merkityksellisyys, arvokkuuden tunteen kehittyminen työn teon tuloksena, sosiaalisten suhteiden syntyminen ja eläinten ja luonnon kokeminen itseä tukevana elementtinä.

3 SOSIAALIPALVELUJEN JÄRJESTÄMISEN MONET MAHDOLLISUUDET

Valtioiden hyvinvointipolitiikka, lainsäädäntö ja hyvinvointihallinto asettavat omat toimintaedellytykset erilaisten hyvinvointipalvelujen toteuttamiselle. Nämä toimintaedellytykset näkyvät kunnissa, joiden tehtävänä on hallinnoida ja toimeenpanna lakisääteiset hyvinvointipalvelut asukkaalleen. Kuntalaisten hyvinvoinnin arvostus ja sen toteutuminen perustuu lakien lisäksi myös yhteiskunnan arvoihin ja etiikkaan, sekä toimintaa ohjaavaan kulttuuriin. (Niemelä 2011, 13; Valvira 2016.) Kuntalain (10.4.2015/410, §7) perusteella kunta hoitaa itsehallinnon nojalla, itselleen ottamansa tehtävät sekä järjestää sille laissa erikseen säädetyt tehtävät. Laki säättää myös, milloin tehtäviä on järjestettävä yhteistoiminnassa muiden kuntien kanssa. Kunta vastaa tehtäviensä rahoituksesta, riippumatta niiden järjestäjästä tai järjestämisvastuusta.

Sosiaalihuoltolaissa (30.12.2014/1301) määritellään mihin tarpeisiin ja missä tilanteissa kunnan on järjestettävä sosiaalipalveluja. Kunnallisina sosiaalipalveluina on järjestettävä mm. sosiaalityötä ja -ohjausta, sosiaalista kuntoutusta, perhetyötä, kotipalvelua, asumispalveluja, päihdetyötä ja mielen-terveystyötä. Lisäksi kunnallisina sosiaalipalveluina huolehditaan myös esimerkiksi kehitysvammaisten erityishuollosta ja vammaispalveluista.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta (3.8.1992/733, § 4) ohjaa sosiaali- ja terveydenhuollon alaan kuuluvien tehtävien järjestämisestä seuraavanlaisesti. Kunta voi hoitaa toiminnan itse, sopimuksin yhdessä muun kunnan tai kuntien kanssa, olemalla jäsenenä toimintaa hoitavassa kuntayhtymässä, ostamalla palveluja valtiolta, toiselta kunnalta, kuntayhtymältä tai muulta palveluntuottajalta tai antamalla palvelunkäyttäjälle palvelusetelin, jolla kunta sitoutuu maksamaan käyttäjän valitseman palvelun sovittuun setelin arvoon asti, hyväksytyiltä palveluntuottajilta.

Kunnat ostavat sosiaalipalveluja yhä enemmän yksityisiltä palveluntuottajilta ja myös palvelusetelien käyttö on lisääntynyt, jonka seurauksena yksityisten palveluntuottajien määrän lisääntyminen sosiaali- ja terveyspalvelujen kentällä on markkinoistanut palvelujärjestelmän rakennetta. Sosiaali- ja terveyspalvelujen moninaisilla markkinoilla on nähtävissä taloudellisen tehokkuuden korostuminen. Palveluja suunnitellaan lyhyellä syklillä, asiakkaiden hyvinvoinnin kannalta merkittäviä palveluja kilpailutetaan ja palvelujen toteuttamisessa on muutenkin vallalla tuotannollisten prosessien tehokkuusajattelu. (Metteri ja Hotari 2011, 68.)

3.1 Sosiaalipalvelujen hankkiminen yksityisiltä palveluntuottajilta

Kun kunnat tai kuntayhtymät hankkivat palveluja yksityiseltä palveluntuottajalta, on sen tilaajan roolissa varmistuttava siitä, että hankittavat palvelut vastaavat samaa tasoa, jota edellytetään vastaavalta kunnalliselta toimijalta (laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta 1992, § 4.) Palveluja voidaan siis hankkia suoraan ostamalla tietty palvelu tai palvelukokonaisuus yksityiseltä palveluntuottajalta tai myöntämällä asiakkaalle palveluseteli, jolla asiakas voi hankkia palvelun valitsemaltaan palveluntuottajalta tietyin ehdoin.

Arvion mukaan noin neljäsosan sosiaali- ja terveyspalveluista Suomessa, tuottaa yksityiset palveluntuottajat. Yksityisen palvelutuotannon lisääntymiseen vaikuttaa palvelujen kasvava kysyntä ja kuntien vaikeus pystyä tarjoamaan palvelua tuohon kysyntään. (Mathew Puthenparambil 2019, 62.) Sosiaali- ja terveyspalvelujen markkinoistuminen ja yksityisten palveluntuottajien lisääntyminen palvelukentällä ovat tuoneet mukanaan myös haasteita.

Väitöskirjassaan Mathew Puthenparambil (2019) tutki yksityisten sosiaalipalvelujen kehittymistä ikäihmisten palveluissa kunta- ja yksilötasolla. Kuntatasolla tutkimuksessa aineistona oli Sotkanet-indikaattoripankin ja Tilastokeskuksen tilastoaineistot Suomen kunnista ajanjaksolla 2001–2015. Tutkimuksessa todettiin ikäihmisten palveluja ulkoistaneiden kuntien määrän kasvaneen. Suuret kunnat, enemmän kuin pienet kunnat, ulkoistavat palvelujaan yksityiselle sektorille. Lisääntynyt hoivapalvelujen markkinoistuminen on vaikuttanut ja vaikuttaa merkittävästi sosiaalipalvelujärjestelmään Suomessa. (2019, 42, 56, 60.) Ikäihmisten palvelujen tarve on lisääntynyt huomasti väestön ikääntymisen myötä, mutta tarvetta yksityisille sosiaalipalveluille on myös muiden asiakasryhmien kohdalla.

Lastensuojelun sosiaalipalvelujen markkinoistumista tutkinut Lapinleimu (2016, 73) toteaa, useiden muutosten vaikuttavan yhtäaikaisesti sosiaalityöhön ja palvelujärjestelmään. Lainsäädäntö muuttuu, sote-uudistus etenee ja toisaalta säästötavoitteet ovat kunnissa kovat. Kaikkia sosiaalityön muutoksia ja haasteita, ei kuitenkaan Lapinleimun mukaan voida yhdistää sosiaalipalvelujen markkinoistumiseen.

Eri sektoreiden toimijaverkoston kasvun myötä erilaisten organisaatioiden väliset yhdyspinnat lisääntyvät. Yhteistyön onnistumisen ja asiakkaan edun kannalta on tärkeää kiinnittää huomiota palvelujen yhteen sovittamiseen, sekä toimijoiden välisiin suhteisiin ja yhteistyötaitoihin. Asiakkaan kannalta on tärkeää huolehtia siitä, että eri toimijoilla on selkeä ja yhtenäinen käsitys asiakasprosessista. (Metteri ja Hotari 2011, 68, 86–87.)

3.2 Sosiaalipalveluiden järjestäminen tulevilla hyvinvointialueilla

Pitkään valmisteilla ollut sote-uudistus on tullut siihen pisteeseen, että vuoden 2023 alussa toimintansa aloittavat 21 hyvinvointialuetta. Siirtymistä hyvinvointialueille on valmisteltu pitkään ja siihen liittyy monenlaisia vaiheita. Siirtymään liittyen on valmisteltu myös useita uusia lakeja ja tehty lakimuutoksia jo olemassa oleviin lakeihin.

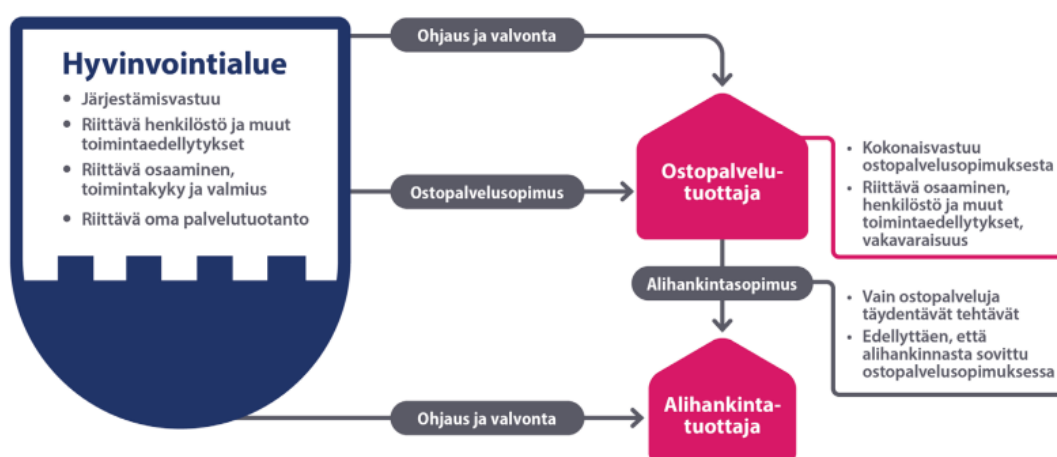
Laki hyvinvointialueesta (611/2021) luo edellytykset itsehallinnolle kuntia suuremmalla hallintoalueella. Tulevat hyvinvointialueet katsotaan julkisoikeudellisiksi yhteisöiksi, joilla on itsehallinto. Jatkossa hyvinvointialueet järjestävät kaikki ne sosiaali- ja terveyspalvelut, jotka nyt ovat kuntien järjestettävänä.

Lailla säädettyjen tehtävien hoitamisen lisäksi tulee hyvinvointialueen huolehtia asukkaiden oikeuksien toteutumisesta, palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta sekä palvelujen yhdenvertaisesta saatavuudesta, tarpeen, määrän ja laadun määrittelemisestä, tuottamistavan valinnasta ja tuottamisen ohjauksesta ja valvonnasta.

Tulevat hyvinvointialueet voivat tuottaa järjestämisvastuulleen kuuluvat palvelut itse, yhdessä muiden hyvinvointialueiden kanssa tai hankkimalla ne muilta palvelujen tuottajilta. Myös palvelusetelit jäävät käyttöön hyvinvointialueille siirryttäessä.

Hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveystalvveluista säädetään laissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä (612/2021). Yksityisen palveluntuottajan, jolta palveluja hankitaan, on täytettävä yksityisistä sosiaalipalveluissa annetussa laissa (922/2011) säädetyt edellytykset. Palveluntuottajalla on oltava riittävä osaaminen tarjottaviin palveluihin nähden, palveluksessaan toiminnan edellyttää ammattihenkilöstöä sekä muut riittävät toimintaedellytykset (kuva 3.) Myös muiden tällä hetkelläkin voimassa olevien edellytysten tulee täytyä, eli suuria muutoksia yksityisten sosiaalipalvelujen tuottajien toimintaan ei pitäisi tulla.

Hyvinvointialue ja ostopalvelutuottajat

KUVA 3. Hyvinvointialueen ja ostopalvelujen vastuut ja velvollisuudet (Valtioneuvosto, 2021)

Laissa säädetään hyvinvointialueen ja palveluntuottajan välisestä sopimisesta ja sopimusehdoista myös häiriötilanteissa ja poikkeusoloissa (§15). Yksityisen palveluntuottajan velvollisuudet listataan laissa (§18) seuraavasti; palveluntuottajan on noudatettava julkisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja koskevia lakisääntöisiä vaatimuksia, palvelujen tuottamista koskevaa sopimusta sekä hyvinvointialueen järjestämisvastuunsa nojalla antamia ohjeita. Lisäksi yksityisen palveluntuottajan on varmistettava hallinnon yleislakien toteutuminen ja hyvinvointialueen määrittelemien palvelukokonaisuuksien toteutuminen.

Hyvinvointialueella on siis velvollisuus ohjata ja valvoa sen järjestämisvastuulla olevaa palvelutuotantoa. Valvonta koskee myös yksityistä palvelutuotantoa. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä koskevassa laissa säädetään lisäksi omavalvonnasta (§40). Omavalvonnan kautta sekä hyvinvointialueen että yksityisen palveluntuottajan on varmistettava tehtäviensä lainmukainen hoito ja tehtyjen sopimusten noudattaminen. Omavalvonnan avulla varmistetaan erityisesti palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu sekä asiakkaiden yhdenvertaisuus. Omavalvonnan merkitys tulee korostumaan siirryttäessä hyvinvointialueille, ja valvontaviranomaisina aluehallintovirasto ja

Valvira tulevat valvomaan hyvinvointialueiden järjestämisvastuun toteutumista (Aluehallintovirasto s.a.).

3.3 Green Care osana sosiaalipalveluja

Green Care ja sen erilaiset menetelmät tukevat hyvin erilaisia sosiaali- ja terveyspalveluja. Sosiaalipalveluissa Green Carea hyödynnetään mm. perheiden palveluissa ja lastensuojelussa, päihde- ja mielenterveyskuntoutuksessa ja vammaispalveluissa. Suomessa on käynnissä useita erilaisia Green Care -aiheisia hankkeita, joilla pyritään kehittämään ja jalkauttamaan Green Carea sosiaalipalveluihin. Joissain kunnissa ja palveluissa toiminta onkin jo vakiintunut käytäntöön.

Toiskan perhekoti Pohjanmaalla, tarjoaa palveluja sijoitetuille lastensuojelun asiakkaille. Toiskan toimintaan kuuluu keskeisenä osana Green Care. Lasten kohdalla tutkitusti luontoympäristön erityinen merkitys korostuu, ja lapsuuden luontokokemusten on todettu heijastuvan aina aikuisikään asti (Hirvonen 2014, 26). Toiskan tilalla hyödynnetään erilaisia luonto-, maatala- ja eläinavusteisia menetelmiä, kuten sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Lapset ja nuoret oppivat ottamaan vastuuta, mutta toisaalta he oppivat myös uusia taitoja. Lapset ja nuoret kokevat voimaantumista, voidessaan olla aktiivisia toimijoita kehitystä tukevassa ympäristössä ja heidät hyväksyvässä yhteisössä. (Kiskola 2019, 141, 151–179).

Luontoa hyödyntävästä päihdetyöstä on hyvä esimerkki Mettäterapija. Mettäterapija on päihdekuntoutujille suunnattua luonnossa tapahtuvaa, sosiaalisesti kuntouttavaa pienryhmätoimintaa. Mettäterapija on syntynyt pohjoisen Suomen kuntien ja saamelaisyhteisön päihdetyön tarpeista. Mettäterapija koostuu luontoleireistä ja leirien välillä tapahtuvasta asiakasohjauksesta. Pienryhmä ohjaajineen viettää kerrallaan 3–5 vuorokautta Lapin luonnossa. Luonto tarjoaa hyvät puitteet keskustelulle, vertaistuelle, aktiiviselle toiminnalle ja mahdollisuuden irrottautua päihteiden täyttämästä arjesta. (Vilpponen 2020, 14–19.)

Keski-Pohjanmaalla on aloitettu kehitysvammaisten asiakkaiden Green Care -työtoiminta. Green Care -työtoimintaan asiakkaat voivat hakea palveluseteliä, ja sitten valita alueella toimivista Green Care -menetelmiä hyödyntävistä yksityisistä sosiaalipalvelun tuottajista itselleen sopivimman. Green Care -työtoiminta koostuu erilaisista tilan töistä, kuten eläinten ruokkimisesta, pihatöistä, kunnossapito- ja kausitöistä. Green Care -työtoiminta on vaihtoehtona perinteiselle toimintakeskustoiminnalle. (Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä s.a.)

Tässä mainittujen palvelujen lisäksi, Green Carea hyödynnetään monilla muillakin alueilla sosiaalipalveluissa eri asiakasryhmien kanssa. Luontoperustaiset menetelmät ovat myös usein osana palveluja, sen kummemmin korostamatta Green Carea. Asumispalveluissa laitetaan kukkaistutuksia yhdessä, tai päiväaikaisessa toiminnassa tehdään joulukransseja luonnon materiaaleista. Näissä tapauksissa kyseessä ei ole välttämättä Green Care -koulutuksen saaneen sosiaali- ja terveydenalan ammattilaisen järjestämä Green Care -toimintatuokio, vaan luontoelementit ovat osa tavallista arkea ja elämää myös sosiaali- ja terveyspalveluissa. Green Care -menetelmät voivat sisältyä palvelunjärjestäjän itse tuottamiin palveluihin, eli ne voivat olla osana julkisia sosiaalipalveluja. Kunta tai kuntayhtymä voi myös hankkia yksityisiä luontohoivan sosiaalipalveluja, jotka hyödyntävät Green Care -menetelmiä,

tai hankkia yrityksiltä luontovoiman Green Care -palveluja, jotka tukevat asiakkaan kuntoutumista tai toimintakykyä.

3.3.1 Laadukkaan Green Care -toiminnan edellytykset

Kun tuotetaan luontohoivan Green Care -palveluja, toimintaa ohjaavat ensisijaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon lainsäädäntö. Palvelujen sisältö ja tavoitteet perustuvat erityistä tukea tarvitsevan asiakkaan hoito- tai kuntoutussuunnitelmaan. On siis ehdottoman tärkeää, että luontohoivan palveluissa käytetyt menetelmät perustuvat tutkittuun tietoon ja todennettuun näyttöön menetelmien hyödyistä. (Vehmasto 2019, 186.) Sosiaalihuoltolaissa (30.12.2014/1301, 3§) sosiaalipalveluiksi katsotaan sellaiset kunnalliset sosiaalipalvelut ja tukipalvelut, joilla edistetään ja ylläpidetään yksilön, perheen ja yhteisön toimintakykyä, sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta. Sosiaali- ja terveysministeriön (2020) mukaan tavoitteena on, että kaikissa sosiaali- ja terveysalaan liittyvissä toiminnoissa ja päätöksissä otetaan huomioon ihmisten kokonaisvaltainen hyvinvointi ja elämänlaadun edistäminen. Green Care -palveluissa tähdätään myös asiakkaan hyvinvoinnin ja elämänlaadun parantamiseen sekä lisäämään toimintakykyä ja osallisuutta.

Vuodesta 2017 asti, Green Care -palveluntuottajat ovat voineet hakea toiminnalleen LuontoHoivan tai LuontoVoiman laatumerkkiä, Green Care Finland ry:ltä. Laatumerkkien kehittämistyön tavoitteena on ollut lisätä Green Care -palvelujen kysyntää ja kehittää palvelujen systemaattista laadunhallintaa. Green Care -laatumerkkijärjestelmää oli laatimassa Luonnonvarakeskus, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos sekä Green Care Finland ry. (Luonnonvarakeskus 2017.)

Green Care -palvelun laatumerkit myönnetään palveluntuottajan laatiman kirjallisen dokumentaation perusteella. Green Care -laatutyökirja on keskeinen asiakirja laatumerkkiä haettaessa. Laatumerkkiä hakiessa palveluntuottajan tulee kuvata tarjoamansa Green Care -toiminnan sisältöä, sekä perustella miten toiminnassa käytetyt menetelmät tukevat asiakkaiden tavoitteita. Palveluntuottajan tulee kuvata konkreettisesti, mitä asiakkaiden kanssa tehdään ja miksi kyseiset menetelmät on valittu (Green Care Finland s.a. b; Vehmasto 2019, 183)

Yksityisen palveluntuottajan tarjotessa sosiaalipalveluja, toimintaa ohjaa sosiaalihuoltolaki ja laki yksityisistä sosiaalipalveluista. Sosiaalihuoltolaissa (30.12.2014/1301, § 14) määritellään mitä ovat sosiaalipalvelut. Green Care -palvelua ei sellaisenaan voida siis tarjota sosiaalipalveluna, vaan kyseessä on jokin muu lain kuvaama sosiaalipalvelu, jossa hyödynnetään Green Care -menetelmiä.

Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011) määrittelee tarkemmin sosiaalipalvelujen tuottamista tilojen, henkilöstön määrän ja kelpoisuusvaatimusten osalta. Palvelujen laadusta ohjataan, että myös yksityisten sosiaalipalvelujen on perustuttava sopimukseen tai kunnan tekemään hallintopäätökseen ja toisaalta myös asiakkaan palvelu- tai hoitosuunnitelmaan.

Kun yksityinen palveluntuottaja jatkuvasti tarjoaa ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on toiminnalle saatava lupaviranomaiselta lupa, ennen toiminnan aloittamista. Luvan myöntää aluehallintovirasto tai Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto. Kun yksityinen palveluntuottaja tuottaa muita kuin ympärivuorokautisia sosiaalipalveluja, on kyseessä ilmoituksenvaarainen toiminta. Näissä tilanteissa palveluntuottajan on tehtävä kirjallinen ilmoitus toiminnasta, ennen sen aloittamista. Sekä

lupahakemukseen että ilmoitukseen, täytetään samat tiedot palveluntuottajasta, toiminnan sisällystä, asiakasmäärästä, henkilöstöstä ja toiminnan vastuuhenkilöstä. (laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011 § 7, § 8 ja § 11.) Kunnilla ja kuntayhtymillä voi olla myös omia ohjeistuksia koskien yksityisiä palveluntuottajia.

3.3.2 Odotukset Green Care -palveluntuottajalle

Green Care -palveluntuottajia ohjaa monet erilaiset ohjeet, säädökset ja lait, riippuen siitä millaisia palveluja ja mille asiakasryhmälle palveluja tarjotaan. Tässä tapauksessa käyn tarkemmin läpi luontohoivan palveluja tarjoavan Green Care -palveluntuottajan vaatimuksia.

Green Care luontohoivan palvelut ovat siis sosiaali- ja terveydenhuollon palveluita, joita ohjaa sosiaali- ja terveydenhuollon lait ja määräykset. Green Care -palveluntuottaja, joka tarjoaa lain mukaista sosiaalipalvelua hyödyntäen Green Care -menetelmiä, vastaa palvelun vaatimusten täyttymisestä. Palvelulle asetetut vaatimukset muodostuvat kunnan kanssa tehdyn sopimuksen ja asiakkaan yksilöllisen suunnitelman perusteella. (laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011 § 5). Green Care -palveluntuottajan, kuten kaikkien yksityisten sosiaalipalvelun tuottajien, tulee laatia omavalvontasuunnitelma, joka kattaa tarjottavat sosiaalipalvelut sekä nimetä toiminnalle vastuuhenkilö (922/2011 § 6, § 5).

Green Care -palveluntuottajien tarjoamat, yleisemmin ilmoituksenvaraiset sosiaalipalvelut edellyttävät vastuuhenkilöltä, sosiaalihuoltolain (§ 46a) mukaisesti; soveltuvaa korkeakoulututkintoa, alan tuntemusta ja riittävää johtamistaitoa. Lisäksi Green Care -toiminnassa on keskeistä ohjaajan asiakkaalle antama yksilöllinen tuki. Tämä vaatii palveluntuottajalta monipuolista ohjausosaamista sekä luontoperustaisista toimintatavoista, että kokemuksellisuuden ja osallisuuden edistämisestä. Luonnon, yhteisön ja toiminnan elementtien lisäksi juuri ohjaus ja yksilöllinen tuki määrittää Green Care -toimintaa. (Ruoho ja Vehmasto 2018, 7–9.)

Keski-Pohjanmaalla Green Care -työtoimintaa tarjoavilta palveluntuottajilta edellytetään hakeutumisesta yksityiseksi sosiaalipalvelun tuottajaksi alueelle. Hakemuksen liitteenä yrittäjän on toimitettava kopio aluehallintoviranomaiselta saadusta luvasta, tarvittavat todistukset vakuutuksista, veroista ja sosiaaliturva- ja eläkemaksuista, kopio ennakkoperintärekisterin otteesta, selvitykset työehtosopimuksesta ja työterveyshuollon järjestämisestä, sekä omavalvontasuunnitelma. Lisäksi Green Care -palveluntuottajan tulee huolehtia siitä, että toimintaan osallistuvaan asiakkaaseen sovelletaan työntekijän työturvallisuudesta annettuja säädöksiä, vaikka asiakas ei ole työsuhteessa palveluntuottajaan. (Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveyspalvelukuntayhtymä 2019, 9, 8.)

Green Care -palveluntuottajia ja yrittäjiä, jotka tuottavat Green Care -menetelmiä hyödyntävää sosiaalipalvelua ohjaa siis monenlaiset lait ja ohjeistukset. Toisaalta kaikille yksityisille sosiaalipalveluntuottajille yhteneväiset ohjeistukset ja velvoitteet takaavat laadukkaiden ja tasalaatuisten palvelujen tuottamisen koko maassa.

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Opinnäytetyössä perehdyin tarkemmin Green Caren vaikutuksiin ja vaikuttavuuteen ja sen käyttöön osana sosiaalipalveluja. Teoriatiedon ja tutkimustulosten pohjalta selvitin sähköpostikyselyn avulla sosiaalialan esihenkilöiltä ja asiantuntijoilta heidän näkemyksiä aiheeseen. Kyselystä saatujen vastausten perusteella sain tietoa nykytilasta ja tulevaisuuden näkymistä Green Care -palvelujen suhteen. Kyselyn vastauksissa esiin nousevat teemat ja yhteenveto tukevat Green Care -palvelujen kehittämistyötä.

Työn tuloksena saatiin käsitys niistä osa-alueista, joita edelleen tulee selkiyttää, että Green Care -palvelut saadaan laajemmin käyttöön sosiaalialalla. Tulosten perusteella voidaan myös edelleen miettiä tarvittavaa koulutusta tai kehitystyötä aiheeseen liittyen.

Tutkimuskysymykset olivat:

- Missä sosiaalipalvelujen kentällä Green Carea voitaisiin hyödyntää nykyistä paremmin?
- Millaisia haasteita GC-palvelujen hyödyntäminen tuo sosiaalipalveluihin?
- Millaiset odotukset palvelun tilaajilla on palveluntuottajille? Eroaako odotukset verrattuna muihin yksityisiin sosiaalipalvelujen tuottajiin, ja jos eroaa niin miten?
- Miten Green Care-palvelujen tarjontaa tulisi kehittää?

4.1 Työn toimeksiantaja

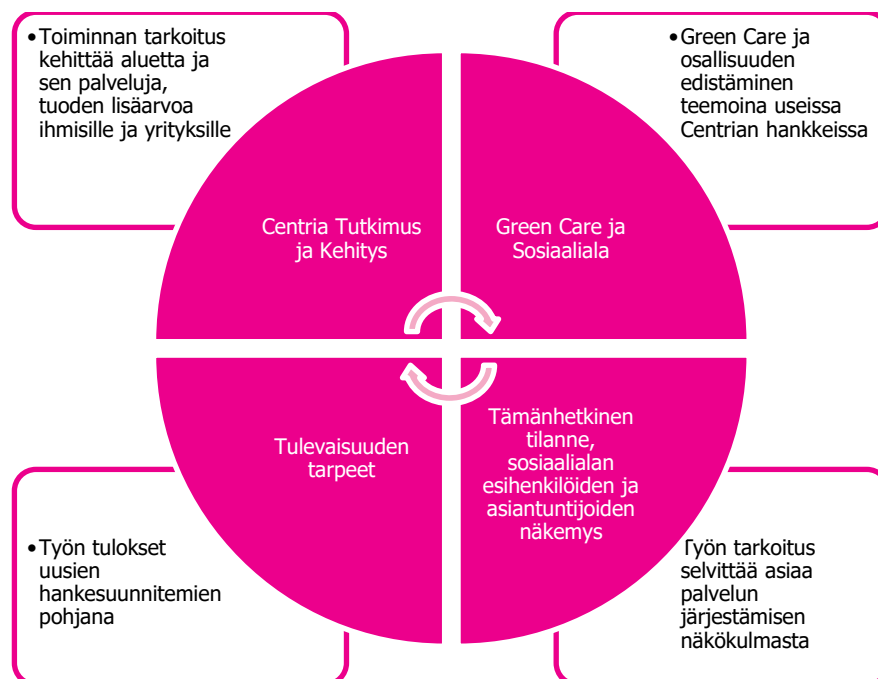
Työn toimeksiantajana on Centria-ammattikorkeakoulu Oy. Centria-ammattikorkeakoulun ydinprosesseiksi on määritelty oppiminen sekä tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta (tki). Centrian tki-toiminta toteuttaa soveltavia projekteja sekä tarjoaa koulutus- ja asiantuntijapalveluita, joissa hyödynnetään ammattikorkeakoulun osaamista ja tiloja. Centria-ammattikorkeakoulussa on tehty tutkimus- ja kehitystoimintaa vuodesta 2001 lähtien ja jo aikaisemmin projektimuotoisesti. Pääosan Centria tki-toiminnasta muodostavat erilaiset tutkimus- ja kehityshankkeet, joita viime vuosina on ollut käynnissä yli 100 kpl/vuosi.

Centria tekee tiiviisti yhteistyötä alueen elinkeinoelämän ja julkisten organisaatioiden kanssa. Kehitystoimintaa ja hankesuunnittelua toteutetaan koko ajan, ja tavoitteena on hanketoiminnan avulla kehittää aluetta ja tuoda lisäarvoa sen asukkaille ja toimijoille. Centria-ammattikorkeakoulu hallinnoi tai on mukana useissa erilaisissa Green Care -aiheisissa hankkeissa ja Centria on ollut mukana kehittämässä muun muassa Green Care -koulutusta ja Green Care -työ- ja päivätoimintaa kehitysvammaisille asiakkaille.

Tämän opinnäytetyön tuloksia voidaan hyödyntää suunnitellessa uusia kehityshankkeita tai koulutuspalveluita osaksi Centria-ammattikorkeakoulun toimintaa. Työtä voi ajatella myös jonkinlaisena toiminnan väliarviointina. Paljon on jo tehty Centriassa ja valtakunnallisestikin sosiaalialan ja Green Care -palvelujen kehittämiseksi, mutta on tärkeää myös selvittää, miten nämä kehittämistoimet ovat toteutuneet. Sekä pohtia, onko niiden avulla voitu aidosti edistää sosiaalipalveluja ja Green Caren hyödyntämistä osana niitä. Selvityksen avulla voidaan löytää ne alueet ja aiheet, joihin on syytä jatkossa panostaa kehittämishankkeissa.

4.2 Tutkimuskonteksti ja -menetelmä

Työni tutkimuskontekstina on Centria-ammattikorkeakoulun TKI-toiminta ja Green Caren ja sosiaalialan kehittämistarpeiden selvittäminen tulevaisuuden hankesuunnittelun tueksi (kuva 4). Centria on pitkään ollut mukana erilaisissa Green Care -hankkeissa ja toisaalta myös sosiaalialan opetus- ja kehittäminen kuuluvat Centrian toimintaan. Työn avulla pyrin selvittämään tulevaisuuden tarpeita Green Caren ja sosiaalialan kehittämishankkeisiin ja selvityksen pohjana käytän alan teorian tietoa ja sähköpostikyselyn kautta selvitettyjä sosiaalialan esihenkilöiden ja asiantuntijoiden näkemyksiä.

KUVA 4. Opinnäytetyön tutkimuskonteksti

Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, joka koostuu teoriaosuudesta, sähköpostikyselystä, kyselystä kerätyn aineiston analysoinnista, sekä omasta pohdinnasta ja yhteenvedosta. Tutkimuksen sähköpostikyselyn kysymykset perustuivat aiheeseen liittyvään teorian tietoon ja aikaisempiin tutkimustuloksiin.

Laadullisen tutkimuksen lähtökohtana on todellisen elämän ja tosiasioiden kuvaaminen. Laadullinen tutkimus, kuten elämäkin, voi siis yllättää ja siitä voi löytyä monensuuntaisia suhteita. (Hirsjärvi, Remes ja Sajavaara 2000, 152). Tyypillistä laadulliselle tutkimukselle on tutkimuksen kokonaisvaltaisuus ja aineiston monitahoinen tarkastelu. Tutkimuksen kohdejoukon tarkoituksenmukainen valinta, satunnaisotoksen sijaan, on myös laadullisen tutkimuksen piirre. (Hirsjärvi ym. 2000, 155.) Keskeistä on ajatus, että tutkimusaineistosta nousevia merkityksiä ja piirteitä pitää tutkia ja ymmärtää suhteessa kyseiseen asiayhteyteen (Ronkainen ym. 2014, 82–83).

Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on ymmärtää tutkittavien kokemuksia, mielipiteitä ja käsityksiä koskien tiettyä kohdetta. Tutkimusaineistoa voidaan kerätä esimerkiksi haastatteleamalla tai havainnoimalla kohderyhmää. (Vilka 2015, 118–123.) Omassa työssäni selvitin sosiaalialan esihenkilöiden ja asiantuntijoiden ajatuksia ja näkemyksiä liittyen Green Care -palvelujen käyttöön sosiaalialalla.

Tavoitteena oli sähköpostikyselyn perusteella selvittää Green Care -palvelujen käyttöön sosiaaalialalla tällä hetkellä liittyviä hyötyjä ja haasteita ja sitä kautta miettiä tulevaisuuden kehittämistarpeita, joihin Centria-ammattikorkeakoulun tki-toiminta voisi tarttua. Työssä en keskity tiettyyn sosiaaalialan asiakas- tai ammattilaisryhmään, vaan kyselyyn vastasi esihenkilöitä eri aloilta ja pyrin ymmärtämään erityisesti palvelun järjestämiseen liittyviä haasteita.

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Opinnäytetyön tavoitteen ollessa Green Care -palvelujen käyttöön sosiaalialalla liittyviä mahdollisuuksien ja kehittämiskohteiden selvittäminen, valikoitui aineistonkeruumenetelmäksi puolistrukturoitu sähköpostikysely. Kyselyn avulla kerätyn aineiston analysoin käyttämällä aineistolähtöistä sisälönanalyysia.

Tutkimuksen toteutukseen ja raportointiin vaikutti paljonkin maailmanlaajuinen epidemia. Miettiesäni miten haastattelut saisi helpoiten, turvallisimmin ja vastaajia vähiten kuormittaen toteutettua päädyin haastattelujen teon sijaan laatimaan sähköpostikyselyn. Tapa ei ole vielä yleisesti käytössä, mutta tässä tapauksessa ja maailmantilanteessa katsoin sen sopivan hyvin tutkimuksen tarkoitukseen.

5.1 Aineiston kerääminen

Opinnäytetyön aineistokeruumenetelmä oli sähköpostikysely. Vallitsevasta koronatilanteesta johtuen haastateltavien tapaaminen kasvotusten ei ollut mahdollista, joten pyysin esihenkilöiltä ja asiantuntijoilta vastauksia kysymyksiin sähköpostitse. Koivula on tutkinut sähköpostin käyttöä aineistokeruun välineenä. Tutkimuksessa käy ilmi, että sähköpostin käytön haasteet aineiston keruussa liittyvät lähinnä tietoturvallisuuteen ja tutkijan ja haastateltavien välisen suhteen syntyyn. Kaiken kaikkiaan sähköposti aineistokeruun menetelmänä koettiin luotettavaksi ja toimivaksi tapauksissa, joissa sen käyttö on harkittua ja perusteltua. (Koivula 2010, 49-51.) Omassa tutkimuksessani sähköpostin käyttö oli perusteltua, koska kyseessä ei ollut tutkimus, jossa käsiteltäisiin arkaluontoisia tai yksilöitä koskevia asioita. Toisaalta myös kaikki tiedonantajat olivat tottuneita tietotekniikan ja sähköpostin käyttäjiä, joten tekniseen toteutukseen liittyen ei voinut olettaa liittyvän haasteita.

Opinnäytetyön sähköpostikyselyyn vastasi henkilöitä, joilla etukäteen varmistin, olevan jo perustiedot Green Caresta hallussa. Tavoitteena oli kerätä vastauksia vähintään 10 eri sosiaalialan esihenkilöä ja asiantuntijaa. Tiedonantajille lähetin etukäteen sähköpostitse tiedotteen (liite 1), jossa kerroin opinnäytetyöstä, tulevasta kyselystä ja sen toteutuksesta ja kysyin kiinnostuksesta osallistumaan. Mikäli vastaaminen kirjallisesti tuntui haastavalta, tarjosin osallistujille mahdollisuuden myös haastatteluun videoyhteyden avulla.

Maaliskuussa 2021 lähetin sähköpostia 10 henkilölle, jotka ovat jollain tavalla olleet mukana Centria-ammattikorkeakoulun Green Care -kehityshankkeissa tai muuten tulleet tutuksi Green Care -toimintaan liittyen. Haastateltavat työskentelevät ja vaikuttavat useammassa eri organisaatiossa. Sosiaalialan esihenkilöt työskentelevät eri asiakasryhmien palveluissa eri organisaatioissa. Kaikilla on perustiedot Green Caresta hallussa ja kokemusta Green Caren hyödyntämisestä sosiaalipalveluissa. Sosiaalialan asiantuntijat työskentelevät eri koulutus- ja tutkimuslaitoksissa ja ovat olleet mukana myös erilaisissa sosiaalialan ja/tai Green Caren kehittämishankkeissa.

Kukaan heistä ei kieltäytynyt osallistumisesta tutkimukseen, eikä myöskään toivonut videohaastattelua. Lähetin ohjeet vastaamiseen (liite 2) ja kyselyn (liite 3) sähköpostitse helmikuun lopulla ja annoin osallistujille vastausaikaa 3 viikkoa. Ensimmäisellä kierroksella sain vastauksia yhteensä 4. Saa-

dakseni lisää vastauksia tutkimuksen tekoon ja luotettavuuden varmistamiseksi, olin uudestaan yhteydessä tiedonantajiin ja lisäksi etsin osallistujia sosiaalisen median kautta. Huhtikuun lopulla minulla oli yhteensä 7 vastausta, eikä uudet kyselyt enää tuoneet lisää vastauksia tutkimukseen.

Sähköpostin hyödyntäminen mahdollisti vastausten keräämisen laajemmalla alueella sekä antoi vastaajille mahdollisuuden vastata kysymyksiin heille parhaiten sopivaan aikaan. Kukaan vastaajista ei antanut negatiivista palautetta sähköpostin käytöstä tutkimuksen teossa.

5.2 Aineiston käsittely ja analyysi

Aineisto kerättiin keväällä 2021, jonka jälkeen aloin käydä sitä läpi. Vastauksia sain yhteensä 7 henkilöltä, joista neljä (4) työskentelee asiantuntijatehtävissä ja kolme (3) esihenkilönä sosiaalipalveluissa. Tässä tutkimuksessa aineisto oli jo valmiiksi kirjoitettuna tekstinä. Tiedonantajia pyydettiin vastaamaan kysymyksiin niillä tiedoilla mitä heillä on aiheesta, eikä vastausmuotoa tai vastauksien pituutta tarkemmin rajattu. Luin vastauksia läpi ja vertasin niitä tutkimuskysymyksiin. Käytyäni vastaukset tarkasti läpi pelkistin ja jaoin vastauksia osiin. Yhdessä vastauksessa saattoi olla useampia osia, jotka osa vastaajista oli jo kirjoittaessaan eritellyt ja osalla vastaukset olivat pidempiä ja polveilevampia tekstejä.

Kerättyä aineistoa voidaan analysoida monin tavoin, tärkeää on valita analyysitapa, joka parhaiten tuo vastauksen asetettuun tutkimusongelmaan. Ymmärtämiseen, toisin kuin selittämiseen, pyrkivässä lähestymistavassa käytetään yleensä kvalitatiivista analyysia. (Hirsjärvi ym. 2000, 210.) Aineiston analyysi on prosessi, jossa ei ainoastaan jäsennetä kerättyä aineistoa vaan myös tuotetaan havaintoja. Analyysin teossa tutkijan perehtyneisyys aiheeseen ja hänen työnsä yhdistyvät ja teoria ja aineisto keskustelevat keskenään. (Ronkainen ym. 2014, 126.)

Tässä tutkimuksessa analysoin kerätyn aineiston aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla. Aineistolähtöinen analyysi voidaan jakaa karkeasti kolmeen vaiheeseen. Ensin aineisto pelkistetään, eli selkeytetään ja yhtenäistetään vastauksia, seuraavaksi aineisto ryhmitellään eri kategorioihin ja kolmanneksi ryhmittelyn perusteella luodaan teoreettisia käsitteitä. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä käsitteitä yhdistelemällä saadaan vastaus tutkimusongelmaan, kun aineistoa verrataan teoriaan ja johtopäätöksiin. Tuloksissa kuvataan muodostetut käsitteet, kategoriat ja niiden sisällöt. (Tuomi ja Sarajärvi 2002, 110–115).

Ensin poimin vastauksista samaa tarkoittavat sanat ja ilmaisut ja ryhmittelin vastaukset eri kategorioihin tutkimuskysymysten alle. Taulukoin vastaukset ja yhdistin samansisältöiset tai toisiinsa liittyvät vastaukset. Jo tässä vaiheessa kirjasin ylös mieleen tulleita ajatuksia ja pohdintoja, joita vastauksista nousi. Kategorioita vertasin keräämääni teoria-aineistoon.

Analyysin tarkoitus on selkeyttää aineistoa ja sitä kautta tuottaa uudenlaista tietoa tutkittavasta ilmiöstä. Tutkijan on pohdittava tekemiään ratkaisuja ja siten otettava kantaa analyysin kattavuuteen ja työn luotettavuuteen. (Eskola ja Suoranta 2014, 208–210). Laadullisessa tutkimuksessa analysoidaan merkityksiä puheessa ja kirjoitetussa tekstissä (Ronkainen ym. 2014, 80, 83). Vastauksista oli löydettävissä toistuvia ilmaisuja, jotka tukevat aikaisemmin aiheesta julkaistua tietoa. Omaan tutkimustarkoitukseen erityisesti aiheeseen liittyvät haasteet kiinnostivat ja niiden osalta löytyikin useampia eri tekijöitä.

6 TULOKSET

Vastauksia kyselyyn saatiin lopulta 7 henkilöltä. Heistä 3 toimi esihenkilönä sosiaalipalveluissa ja 4 asiantuntijatehtävissä. Jatkossa lainaukset esihenkilöiden vastauksista merkitty E1 – E3 ja asiantuntijoiden A1 – A4. Kysymykset jakautuivat neljän eri kategorian alle; Green Care sosiaalialalla, Green Care -palveluiden käyttöön liittyvät haasteet, palvelun laatu ja palveluntuottajan vaatimukset sekä kehittämisideat

Kategoriat ovat yhtenäiset tutkimuskysymysten kanssa, ja ajatuksena olikin, että näitä asioita kysyen saan selville tiedonantajien ajatuksia suhteessa niihin. Saatujen vastausten muodot vaihtelivat suuresti. Osa oli pohtinut asioita paljon syvemmin ja osassa vastauksissa oli asiaa käsitelty enemmänkin juuri oman työn näkökulmasta. Tämä kuitenkin olikin odotettavissa ja toivottavaakin kun vastauksia ei ollut rajattu tarkemmin.

6.1 Green Care sosiaalialalla

Osiossa kysyin mitä Green Care -palveluita vastaaja tietää jo tällä hetkellä hankittavan yksityisiltä palveluntuottajilta Suomessa. Toisena kysymyksenä tässä osiossa oli, missä sosiaalipalveluissa ja miten Green Care voisi mielestäsi hyödyntää omalla alueellasi kunnan omassa toiminnassa ja ostopalveluina?

Vastaajat tiesivät jo hyvin paljon erilaisia Green Care -palveluita, joita Suomessa hankitaan yksityisiltä palveluntuottajilta. Tässä vielä varmistui ajatus, että vastaajat todella tuntevat asiaa ja ovat siihen perehtyneitä. Vastauksissa lueteltiin palveluita sekä asiakasryhmittäin, kuten lasten ja nuorten palvelut, maahanmuuttajat ja päihde- ja mielenterveyskuntoutujat. Osa vastasi tähän erilaisia palveluja, kuten terapia- ja kuntoutuspalvelut ja päivä- ja työtoiminta. Vastauksissa mainittiin myös yksittäisiä toimintamalleja kuten ratsastusterapia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja ikäihmisten päivätoiminta hoivamaatilalla.

Kysyttäessä Green Care -palveluiden hyödyntämisestä osana kunnan omia sosiaalipalveluja ja ostopalveluja nousi palvelualueista esiin eniten vammaispalveluiden päiväaikaiset palvelut (5), ikäihmisten päivä- ja virkistystoiminta (4), mielenterveys- ja päihdekuntoutujien päivä- ja työtoiminta (3) sekä lastensuojelu (3).

Green Care nähtiin kuitenkin mahdollisena yhdistää mihin tahansa palveluun. Useammassa vastauksessa nostettiin jollain tapaa esiin, ettei ole rajaa sille missä näitä toimintoja voitaisiin hyödyntää. Erityisesti sosiaalipalveluissa ja sosiaalityössä tunnistettiin olevan paljon mahdollisuuksia GC-palveluille. GC-toiminnan avulla voidaan tukea asiakkaita, joiden tilanteet ovat monimutkaisia. Yksi vastaajista nosti esille, että luonto-, puutarha- ja eläinavusteisen toiminnan on dokumentoitu tarjoavan tilanteita ja tekemistä, joissa mm. henkilökohtaisista asioista puhumisen, tunteiden ilmaisemisen ja yhdessäolon haasteisiin liittyviä kynnyksiä voidaan ylittää helpommin.

Ennen kaikkea on tarve tunnistaa GC-toiminnan mahdollisuudet ja vaikutukset sekä osattava soveltaa niitä tavalla, joka tukee kunkin asiakkaan ja asiakasryhmän tarpeita. Green Caren koetaan olevan melko kevyilläkin ratkaisuilla hyödynnettävissä, kun vain tunnistetaan oikeat keinot ja toimintatavat asiakkaan tavoitteiden saavuttamiseksi niin, että asiakas itse motivoituu toimintaan.

Vastauksissa mainittiin myös hyvin konkreettisia Green Care -palveluideoita, joita voisi ostopalveluina hankkia. Näitä oli GC-avustajapalvelu, joka olisi käytännössä henkilökohtaista apua, mutta sen avulla vaikeavammaiselle mahdollistettaisiin uudenlaiset luontokokemukset. Toinen konkreettinen ehdotus, oli kerhot, joissa erilaiset päivä- ja työtoiminnan ryhmät voisivat vaikka yhtenä päivänä viikossa mennäkin töihin maatilalle. Tällä tavoin asiakkaat pääsisivät turvallisesti tutustumaan uusiin ympäristöihin. Yksi vastaajista nosti esille myös henkilökohtaisen budjetoinnin tuomat mahdollisuudet, jolloin asiakkaat voisivat halutessaan valita hankittavaksi myös Green Care -palveluita.

6.2 Green Care -palveluiden käyttöön liittyvät haasteet

Green Care -palveluiden hankintaan yksityisiltä palveluntuottajilta liittyvistä haasteista oli tunnistettavissa kahdeksan erilaista kategoriala (kuva 5). Haasteita oli vastauksissa pohdittu monelta eri kantilta, ja vastauksista oli huomattavissa vastaajien ymmärrys sekä palveluntuottajan että palveluntilaajan näkökulmista.

Kategoria	Aiheeseen liittyvät vastaukset
Kohtaanto, tuntemus ja tieto	7
Yksityisen sosiaalialan ohjaus ja kriteerit	4
Palveluntuottamiseen liittyvät riskit	4
Tarjonta	3
Hinta	3
Osaamisvaje	3
Asiakkaiden yhdenvertaisuus	3
Kuljetukset	1

KUVA 5. Green Care -palveluiden hankintaan liittyvät haasteet ja aiheeseen liittyvät vastausmäärät kategorioittain

Vastauksien perusteella merkittävin haaste palveluiden hankinnassa on, että palveluntuottajat ja tilaajat eivät kohtaa. Green Care -toimijat eivät tunne sosiaalialan tarpeita ja hankintaprosesseja ja toisaalta sosiaalialalla ei tunneta Green Caren mahdollisuuksia ja hyötyjä. Vastauksissa tuli esille tiedon puute sekä palveluntuottajien että palveluntilaajien puolella. Myös jonkinlainen epäluottamus ja siihen liittyvät asenteelliset ongelmat nousivat esille vastauksissa.

”Toimijat eivät kohtaa tarpeeksi hyvin, ei luoteta riittävästi toisen osaamiseen tai ei tunneta Green Care -palveluja.” A1

”Palvelun tilaajilla ei ole tarpeeksi tietoa GC hyödyistä ja toiminnasta, sitä ei nähdä varteenotettava vaihtoehtona muulle toiminnalle – ehkä myös asenneongelmaa.” E1

Toinen merkittävä haaste oli vastausten perusteella yksityisen sosiaalialan tiukka ja paikoin epäselväksi koettu valvonta, sekä toiminnan kriteerit, jotka tulevat sosiaalialan toiminnasta mutta eivät välttämättä sovi aina Green Care -palveluiden arvoihin ja toimintatapoihin. Vastauksissa tuli esiin valvovan viranomaisen, AVI:n linjaukset, jotka ovat paikoin olleet hieman epäselvät suhteessa Green Care -palveluihin. Nämä ja palvelujen hankintaan liittyvät epävarmuudet, tuottavat palveluntuottajille riskejä, jotka voivat estää toiminnan alkamisen. Sosiaali- ja terveysalan tulevat muutokset lisäävät myös epävarmuutta yrittäjien toimintaan, ja nämä koettiin selkeästi haasteiksi.

”GC:n kohdalla palvelulle asetettavat kriteerit lähtevät sote-organisaation toimintalogiikasta käsin, eivätkä näin ollen ole moneltakaan osin yhteensopivia niiden erityispiirteiden kanssa, jotka ovat juuri erilaisten luontolähtöisten toimintamuotojen vahvuus.” A2

Merkittävänä haasteena koettiin tarjonnan vähäisyys, eli Green Care -menetelmiä hyödyntäviä yksityisiä sosiaalialan palveluntuottajia ei ole markkinoilla riittävästi. Kolmessa vastauksessa mainittiin jollain tavalla hinta tai resurssit. Hinta ylipäättään voi olla haaste, toisaalta myös hinnoittelun vaikeus ja sosiaalialan resurssit.

Kolmessa vastauksessa mainittiin Green Care -palveluntuottajien osaamiseen liittyvät haasteet. Esiin nousi erityisryhmien ohjaamiseen, julkisiin hankintoihin ja prosesseihin sekä markkinointi- ja myyntiosaamiseen liittyvät osaamisvajeet.

Kaksi vastaajista nosti esille asiakkaisiin jollain tapaa liittyvät haasteet, näissä yhdenvertaisuuskysymys nousi esille, eli miten voidaan yhdenvertaisesti tarjota kaikille asiakkaille samanlaiset mahdollisuudet Green Care -toimintaan. Toisessa vastauksessa nousi esiin asiakkaiden motivaatio ja osallistuminen sekä vaikuttamismahdollisuudet. Ainoastaan yksi vastaajista mainitsi haasteena kuljetukset, ja kuljetuksiin liittyen juuri eri asiakasryhmien väliset erot kuljetusten järjestämisessä. Mikäli kulku Green Care -toimintaan, joka yleensä kaupungin keskustan ulkopuolella, jää asiakkaan itsensä järjestämäksi ja kustantamaksi, voi se estää toimintaan osallistumisen.

Toinen tämän osa-alueen kysymys oli, millaisia mahdollisia haasteita Green Care -toiminnan hyödyntämisessä sosiaalialalla on vastaajan mielestä sekä kunnan omassa toiminnassa että ostopalveluissa. Kunnan omassa toiminnassa vastaukset oli jaettavissa kolmeen eri kategoriaan (kuva 6).

Kategoria	Maininnat vastauksissa
Totutut toimintatavat	5
Epävarmuus	5
Tiedon puute	4

KUVA 6. Haasteet Green Care -toiminnan hyödyntämisessä kunnan omassa sosiaalipalveluissa

Kuntien sosiaalipalveluissa on vastausten perusteella hyvin vakiintuneet ja kankeatkin toimintatavat. Päätöksenteko koetaan byrokraattiseksi, ja uusien asioiden kokeilu on vähäistä. Uusien asioiden ja toimintatapojen kokeilu ei houkuta, vaan halutaan pysytellä tutussa ja turvallisessa.

”Kunnan ei ole pakko tuottaa vaihtoehtoisia palveluita.” E1

Niin sanottuun tavallisesta poikkeavaan toimintaan liittyy myös epävarmuutta, joka voi estää Green Care-menetelmien käyttöä. Mietitään mahdollisia riskejä, vastuukysymyksiä, vakuutusasioita, ja kun keskitytään liikaa mahdollisiin riskeihin ei kentälle tule uusia avauksia. Parissa vastauksessa nousi myös esiin valintojen tai erilaisten luontoperustaisten toimintojen tekeminen asiakkaan puolesta. Ajatellaan asiakkaan puolesta, että maatilavierailu on liian rankka tai kesäkkien laitosta tulee vaan sotkua asiakkaan tekemänä.

Kolmantena keskeisenä asiana on tiedon puute. Tietoa Green Caresta, sen mahdollisuuksista, vaikutuksista tai mahdollisista palveluntuottajista ei ole työntekijöillä eikä soteorganisaatioiden johdolla. Tiedon puute nousi esille erityisesti esihenkilöiden vastauksissa, joista jokainen nosti tämän asian keskeisimpänä haasteena.

”Jos ajatellaan yleisesti luonnon hyödyntämistä niin tieto, totutut toimintatavat ja mielikuvituksen tai innostuksen puute, onko lupaa kokeilla?” E3

Kysyttäessä ostopalveluista haasteet painoutuivat hieman eri tavoin (kuva 7). Eniten vastauksissa nousi erille toiminnan ohjaukseen, valvontaan ja vastuisiin liittyvät haasteet. Green Care -palveluntuottajan koulutus ei välttämättä riitä yksityisenä sosiaalipalveluntuottajana toimimiseen. Valvonnan ja vastuun koetaan olevan liikaa ostajalla, AVI:n linjaukset ovat epäselvät ja toisaalta kilpailutukset ja palveluntuottajat vaihtumiset voivat haastaa palvelun jatkuvuutta.

Useammissa vastauksissa nousi esiin myös kysynnän ja tarjonnan kohtaamattomuus, kun asiakkaan tarpeet, ostajan toiveet ja palveluntuottajan tarjoama palvelu eivät täsmää. Tämä teema nousi esiin ainoastaan asiantuntijoiden vastauksissa. Sen sijaan hankintaprosessin byrokraattia ja palvelujen ostoon liittyviä haasteita toi esiin sekä asiantuntija että esihenkilö. Asiakaskohtaiset maksusitoumukset eivät takaa riittävää varmuutta palveluntuottajalle ja palveluntuottajien kriteerit suhteessa Green Care -toiminnan arvoihin ja ideologiaan eivät aina kohtaa.

Kategoria	Maininnat vastauksissa
Toiminnan ohjaus, valvonta ja vastuukysymykset	4
Kysyntä ja tarjonta ei kohtaa	3
Hankintabyrokratia	2
Kuljetus	1

KUVA 7. Haasteet Green Care -toiminnan hyödyntämisessä sosiaalialan ostopalveluissa

”Ostopalvelujen osalta yksityisten sosiaalipalvelujen osalta lainsäädäntö vaatii selkiyttämistä. On syytä miettiä sitä, millaisia yleisiä kriteerejä palveluntuottajille asetetaan. Sosiaalipalvelujen osalta etenkin tilanteissa, joissa palvelun tavoitteena olisi toimia väylänä siirryttäessä sote-palvelujen piiristä nk. normaalipalvelujen käyttäjäksi kääntyvät sote-logiikasta käsin asetetut kriteerit helposti itseään vastaan.” A2

Kuljetuksiin liittyvät haasteet nousivat tämänkin kysymyksen kohdalla vain yhdessä vastauksessa esille. Vastaajan mielestä asiakkaat ovat eriarvoisessa asemassa kuljetuksen suhteen, kun kaikilla pitkäaikaissairaille ei ole mahdollisuutta vammaispalvelulain kuljetuksiin.

6.3 Palvelujen laatu ja palveluntuottajan vaatimukset

Palvelujen laatuun ja palveluntuottajiin liittyviin vaatimuksiin liittyi kolme kysymystä. Ensimmäinen tämän osion kysymys oli, tunnetko Green Care laatumerkit? Mitä tietoa laatumerkki antaa palvelun tilaajalle?

Kaksi vastaajista ei tuntenut Green Care laatumerkkejä ollenkaan, molemmat näistä toimivat esihenkilöroolissa. Yksi vastaajista kertoi, että on kuullut merkistä, mutta ei tiedä tarkemmin niiden tarkoitusta. Neljä vastaajista kertoi tuntevansa ainakin pääpiirteisesti Green Care -laatumerkit. Laatumerkien todettiin olevan tae tiettyjen perusedellytysten täyttymisestä kyseisessä Green Care -palvelussa. Merkin koettiin antavan varmistuksen palveluntuottajan tietynlaisesta osaamisesta ja toiminnan vastuullisuudesta.

Vastauksissa mainittiin myös, että näitä laatumerkkejä olisi hyvä avata tarkemmin myös sosiaali- ja terveysalan ihmisille, sama vastaaja myös pohti, että onko laatumerkin ja yksityisen sosiaalipalveluntuottajan vaatimuksissa päällekkäisyyksiä. Vastauksissa myös mietittiin mitä tietoa laatumerkki antaa. Yksi vastaajista ei kokenut merkin antavan lisäarvoa, koska palvelun tilaajan tulee kuitenkin itse määritellä palvelun taso ja vaatimukset sekä seurata niiden toteutumista. Toisessa vastauksessa koettiin, että merkki antaa tiedon sertifioidusta palvelusta, mutta täytyy kuitenkin palvelua ostaessa vielä selvittää palvelun sisältö.

6.3.1 Green Care -palveluntuottajien tärkeimmät kriteerit

Laatumerkkien lisäksi kysyin vastaajien mielipidettä Green Carea hyödyntävän yksityisen sosiaalipalvelun tuottajan tärkeimpiä kriteerejä. Vastaukset olivat jaettavissa neljän isomman kategorian alle, jotka olivat sosiaalialan osaaminen ja asiakastuntemus, Green Care -osaaminen ja kokemus, yritysosaaminen ja vastuullisuus sekä yhteistyökyky. Näistä sosiaalialan osaaminen nousi esiin asian tuntijoiden vastauksissa, joista yhdessä tosin ei niinkään pidetty tärkeänä tiettyä sosiaalialan koulutusta kuin tietoa asiakkaiden tarpeista ja taustalla vaikuttavista tekijöistä. Tähän kategoriaan laskin myös asiakkaiden tuntemuksen.

Green Care -osaaminen nousi esiin jossain muodossa kaikissa vastauksissa. Koettiin tärkeäksi, että palveluntuottajalla on vankka osaaminen omasta työstä, on se sitten maatalous, eläimet, puutarha tai muu. Kokemuksen koettiin tuovan työhön ja asiakasohjaukseen varmuutta. Luonnon ja luontoelementtien suunnitelmallinen käyttö ja toiminnan tavoitteellisuus koettiin myös tärkeäksi.

”Toiminnassa hyödynnetään suunnitelmallisesti ja tietoisesti luontoon liittyviä elementtejä – ajatuksella ”luonnossa, luonnon kanssa ja/tai luontoa varten”. ” A2

Toiminnan ammatillisuus ja yrittäjyyteen liittyvä osaaminen nousi esiin eri muodoissa neljässä vastauksessa. Kustannustehokkuuden ja toiminnan kannattavuuden koettiin osaltaan myös lisäävän toiminnan vakautta. Toiminnan vastuullisuuteen, seurantaan ja dokumentointiin liittyvät vastaukset jaottelin myös tähän kategoriaan.

”Yrittäjällä tulee olla selkeä kuva omasta palvelusta ja kohderyhmästä. Yrittäjän tulee tarkasti tutustua palveluntilaajan vaatimuksiin ja täyttää ne.” E1

”Kyky vastata kustannustehokkaasti ja vaikuttavasti asiakkaan palvelutarpeeseen.” E3

”Yrittäjyysosaaminen: osaaminen ja resurssit lainmukaiseen, vastuulliseen ja kannattavaan yritystoimintaan. Kannattavuus on tärkeää, jotta palveluntarjoaja pystyy sitoutumaan pitkäaikaisiin asiakassuhteisiin.” A4

Lisäksi kaksi vastaajaa nosti esiin tärkeänä kriteerinä yhteistyökyvyn ja -halun. Yhteistyö koettiin tärkeänä juuri asiakkaan edun vuoksi, mutta tämän tunnistettiin tarkoittavan myös tietoa asiakkaan verkostosta ja muista hänen saamista palveluista.

6.3.2 Green Care -palveluntuottajan vaatimukset verrattuna muihin

Kolmas kysymys tässä kohdassa oli Onko vaatimukset Green Care -palveluntuottajalle ja muille yksityisille sosiaalipalvelujen tuottajille mielestäsi samanlaiset? Mikäli ei, miten ne poikkeavat toisistaan? Tämän kysymyksen avulla halusin kysyä palvelujen hankintaan liittyviä haasteita hieman eri näkökulmasta ja toisaalta kuulla haastateltavien ajatuksia Green Care -palveluntuottajien asemasta suhteessa muihin yksityisiin sosiaalipalveluntuottajiin.

Vastauksissa nousi esille, että suhteessa lainsäädäntöön ja palveluja koskeviin vaatimuksiin ovat palveluntuottajat samassa tilanteessa. Vaikeus koettiin olevan siinä, ettei Green Care -palveluja tunneta niin hyvin vielä valvovan toimijan puolelta, jolloin termit ja sisällöt hakevat vielä paikkaansa. Yksi vastaajista toi esille, että juurikin erityispiirteidensä vuoksi Green Care -palveluja ja palveluntuottajia tulisi paremmin tunnustaa lainsäädännössä. Esihenkilöistä kaksi ei osannut vastata tähän kysymykseen, mutta yksi toi esiin asian riippuvan palvelusta. Eli jos ollaan ostamassa terapiapalvelua, tulee sen täyttää terapiapalvelun vaatimukset ja mikäli taas ostetaan kuntouttavaa työtoimintaa, tulee toiminnan täyttää kuntouttavan työpaikan kriteerit. Kaksi vastaajista toi esille, että Green Care -palveluntuottajilla on myös erityisiä vaatimuksia liittyen juuri Green Care -toimintaan, joita taas muilla yksityisillä sosiaalipalveluntuottajilla ei ole. Yhdessä vastauksessa tuotiin esille lisäksi luontolähtöiseen toimintaan liittyvät turvallisuus- ja vakuutusasiat.

6.4 Kehittämisideat

Kehittämisideoita kysyin kahdella kysymyksellä. Miten mielestäsi Green Care -toimintaa sosiaalialalla tulisi kehittää? Miten mielestäsi Green Care -palvelujen tarjontaa yleisesti tulisi kehittää? Näillä kysymyksillä halusin selvittää haastateltavien ajatuksia juuri sosiaalialan näkökulmasta, mutta myös

Green Caresta laajemmin. Kehittämisideoita vastaajilta tuli jo jossain määrin aikaisemmissa kohdissa, mutta näihin kyselyn viimeisiin kysymyksiinkin tuli vielä paljon ajatuksia ja ideoita.

Sosiaalialalla koettiin tärkeäksi Green Caren ja luontolähtöisyyden sekä ekologisen ajattelun saamisen osaksi sosiaalialan koulutusta, tämä tuli esiin kolmessa vastauksessa. Toivottiin, että julkisen palvelujärjestelmän sisällä ryhdyttäisiin rohkeasti hyödyntämään luontoon ja luontolähtöiseen toimintaan sisältyviä mahdollisuuksia. Kyseinen vastaaja toivoi laajemminkin kokonaisvaltaisempaa lähestymistapaa ihmisten palvelutarpeisiin vastaamisessa. Palvelujärjestelmän toivottiin myös siirtyvän perinteisestä ostaja-palveluntuottaja-asetelmasta enemmän keskinäiseen kumppanuuteen, joka voisi hyödyttää kaikkia osapuolia.

”Green Caren avulla voidaan viedä myös sosiaalialaa kohti ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävämpää tulevaisuutta.” A1

Yksi vastaajista toi esille, että palvelun järjestäjien tulisi omassa toiminnassa hyödyntää Green Carea, jolloin kynnys esim. ostopalveluihin madaltuisi. Yhdessä vastauksista ehdotettiin, että kunnassa olisi selkeästi nimetty vastuhenkilö, joka toimisi yli toimialarajojen, ja hän olisi vastuussa toiminnan laadusta ja kehittämisestä. Lisäksi ehdotettiin tutkimuksen ja näkyvyyden lisäämistä, rohkeutta kokeilla uusia toimintamalleja ja lisäkoulutuksen ja eri toimijoiden välisen yhteistyön lisäämistä.

Yleisesti Green Care -palvelujen tarjontaan liittyvään kehittämiseen tuli eniten mainintoja Green Care -palvelujen tarjonnan kasvattamisesta laajemmalle asiakaskunnalle. Green Care tulisi pystyä tarjoamaan vaihtoehtona kaikille asiakkaille. Toiminnan laajentamisessa voisi tehdä yhteistyötä esim. luonto- ja eräoppaiden kanssa. Jotta palvelua voi tarjota laajemmalle asiakasryhmälle täytyy myös palveluvalikoimaa monipuolistaa. Yksi vastaajista peräänkuulutti myös rohkeutta puhua vaikutuksista kokonaisvaltaisuutta ja elämyksellisyyttä korostavalla ”GC-kielellä”, sen sijaan että asioita pyrittäisiin väkisin sanoittamaan lääketieteen ja terveydenhuollon termein. Green Care -palveluiden paikka osana palvelujärjestelmää tulisi selkeyttää ja Green Care -palveluja tulisi koskea yhteiset linjaukset.

Yksi vastaajista nosti esiin myös Green Care -palvelujen kehittämisen työllistävän ja maaseutua rikastuttavan puolen. Green Caren avulla palveluja voidaan tarjota lähipalveluina myös syrjäseuduilla, eikä kaikkia palveluja tarvitse keskittää kuntakeskuksiin. Lisäksi toivottiin sosiaalipuolen eri kentillä toimiville päättäjille koulutusta aiheesta, jotta sitä kautta saataisiin lisättyä tietoisuutta ja kiinnostusta Green Carea kohtaan.

7 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Työn tavoitteena oli selvittää Green Care -toiminnan hyödyntämiseen sosiaalialalla liittyviä mahdollisia haasteita ja sitä kautta tutkia aiheeseen liittyviä kehittämisteemoja. Tulosten perusteella on selvää, että vaikka Green Caresta tietäviä ja kiinnostuneita asiantuntijoita ja esihenkilöitä on jo sosiaalialalla, tarve tiedotukselle ja koulutukselle on kuitenkin edelleen merkittävä. Tutkimukseen liittyvään sähköpostikyselyyn saaduista vastauksista sekä alaa koskevasta tutkimuksesta on havaittavissa, että luonnon hyvää tekevät vaikutukset ovat tiedossa ja kokemukset Green Care -kokeiluista erilaisten asiakasryhmien kanssa ovat positiivisia. Kuitenkin Green Caren yhdistäminen sosiaalipalveluihin tuntuu edelleen haastavalta tai ainakin sitä hyödynnetään vähemmän kuin olisi mahdollista.

Suomen, Ruotsin ja Norjan yhteisessä Interreg Nordic NaBS-hankkeessa tuettiin yrittäjiä pohjoisen olosuhteisiin soveltuvien Green Care -toiminta- ja palvelumallien kehittämisessä. Hankkeessa tutkittiin pohjoisen alueen luontoperustaisia palvelumalleja, ja todettiin, että vaikka luontoperustaiset palvelut sinällään koettiin positiivisina sosiaali- terveys- ja kasvatustoimijoiden keskuudessa, palvelutarjonnan vähäisyys estää toiminnan yleistymistä. (Ylilauri & Voutilainen, 2021.)

NaBS -hankkeen tekemissä haastatteluissa nousi myös esiin, että sote- ja kasvatusalan ihmiset kokiivat tärkeimmiksi luontoperustaisten palveluiden käytön lisääntymistä edistäviksi asioiksi luonnon arvostuksen lisääntymisen, ihmisten lisääntyneen kiinnostuksen luontoperustaisiin palveluihin, tietoisuuden lisääntymisen luonnon hyvää tekevästä vaikutuksista ja koettiin että tämän tietoisuuden myötä palvelujen kysyntä ja sitä myötä myös tarjonta tulee lisääntymään. (Ylilauri & Voutilainen, 2021 37–38.)

Vaikka luontopalvelut ja kiinnostus niitä kohtaan lisääntyvät on tämän työn tuloksista havaittavissa 6 keskeistä kokonaisuutta (kuva 8), joihin kehittämistyössä olisi edelleen hyvä kiinnittää huomiota. Näiden teemojen alle ja niitä eri tavoin yhdistämällä on mahdollista miettiä useita erilaisia kehittämishankkeita ja koulutuksia alueen ajankohtaisiin tarpeisiin ja strategisiin tavoitteisiin parhaiten sopivin tavoin.

KUVA 8. Tutkimuksen tuloksista kootut tulevan kehittämistyön keskeiset teemat

Kehittämistä kaivataan siis edelleen tiedon levittämisessä ja yhteistyön tukemisessa. Tietoa kaivataan sekä sotekentällä Green Caren mahdollisuuksista että Green Care -palveluidentuottajille sosiaali- ja terveyspalveluiden tarpeista ja hankintaan liittyvistä reunaehdoista. Kohtaantoa edistämään ja tiedotuksen tueksi voisi suunnitella yhteistä hanketta laajemmalla konsortiolla tai tietoisuutta voisi lisätä järjestämällä erilaisia alueellisia tapahtumia ja täydennyskoulutusta.

Tuloksissa nousi esille, myös yrittäjien tukeminen. Saataisiin kannustettua uusia palveluntuottajia aloittamaan toimintaa, kun heille olisi tarjota tukea toiminnan aloittamiseen, lupa-asioihin, markkinointiin ja hinnoitteluun liittyvissä asioissa. Yrittäjien välistä alueellista yhteistyötä on myös hyvä tukea, jolloin yrittäjät saavat vertaistukea toisiltaan ja voivat mahdollisesti myös yhdessä kehittää toimintaa niin, että se olisi kannattavaa eikä niin riippuvaista jostain tietyistä palvelumuodosta. Yksityisiä sosiaalipalveluntuottajia koskeva ohjeistus ja lainsäädäntö voi tuntua yritystoimintaa suunnittelevasta myös hieman sekavalta, joten tässä vaiheessa tähän suunnitellulla hankkeella voitaisiin tukea uusien yritysten syntymistä.

Yksityisiä sosiaalipalveluntuottajia, jotka toiminnassaan hyödyntävät Green Carea, velvoittaa erilaiset yleiset ja monesti myös alueelliset ohjeet ja lainsäädäntö. Tuloksissa Aluehallintoviraston linjaukset ja ohjaus nousi esille toimintaa haastavana asiana, ja näinhän ei suinkaan ole tarkoitus. Yhteistyö valvontaviranomaisen kanssa ja tiedon jakaminen myös heidän kanssa sekä yhteisten käytäntöjen vakiinnuttaminen eri alueille Suomea toisi varmuutta ja edistäisi uutta yritystoimintaa. Tulevaisuudessa yksityisten sosiaalipalvelujen tarve tulee kasvamaan entisestään ja on tarvetta eritasoisille palveluille, joten valvonnan ja ohjauksen on myös pysyttävä mukana tässä kehityksessä. On tärkeää, että ymmärretään Green Care -palvelujen hyödyt ja eroavaisuudet suhteessa muihin sosiaalipalveluihin ja ohjausta voitaisiin muokata enemmän siihen suuntaan, jossa luonnon hyvinvointivaikutukset, yhteisöllisyys ja aktiivinen toiminta nähtäisiin, jos ei tärkeämpänä niin ainakin yhtä tärkeänä kuin palveluntuottajan koulutus tai muut fasilitetit.

Paljon on kehitettävää myös toiminnan tavoitteellisuuteen ja asiakkaan osallisuuden tukemiseen liittyvissä ehkä asenteellisissakin osa-alueissa. Kun laajasti tiedetään Green Care -toiminnan hyödyt, miten se voimaannuttaa asiakkaita, tarjoaa uusia mahdollisuuksia ja on ekologinen ja vastuullinen vaihtoehto perinteisten sosiaalipalvelujen rinnalle, tuntuu ihmeelliseltä, että edelleen sitä hyödynnetään niin vähän. Uudenlaisten palvelujen, kuten Green Care -palvelujen vakiintumiseksi osaksi sosiaalialan palveluvalikoimaa tarvitaan aidosti moniammatillista yhteistyötä. Moniammatillisen yhteistyön edellytyksenä onkin moniammatillinen arvostus, jonka kautta kasvaa ymmärrys ja luottamus toisten osaamiseen ja ammattitaitoon. (Mattila 2010, 109).

Sosiaali- ja terveysalalla esteenä moniammatilliselle yhteistyölle voi olla myös omaan ammattitaitoon liittyvä epävarmuus, jolloin toisten henkilöiden tai toisenlainen osaaminen koetaan uhkaavan omaa pätevyyttä (Mattila 2010, 110). Tähän viittaavia asenteellisia esteitä nousi esiin myös tehdyssä kyseilyssä sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen kentällä että asiantuntijoiden vastauksissa. Ei luoteta toisten ammattitaitoon, ei koeta kyseessä olevan ”oikeaa” palvelua vaan puuhastelua ja siksi ehkä Green Care -palveluja ei koeta aidoksi vaihtoehdoksi. Toimintaa ja yksilöllisiä palveluja suunnitellessa tulisi kuitenkin aina etusijalla olla asiakkaan etu, toiveet ja tavoitteet ja mielestäni Green Care -palveluja tulisi tarjota tasavertaisena mahdollisuutena aina silloin kun se on mahdollista.

Kun Green Care tunnettaisiin paremmin sote-kentällä, voitaisiin julkisia sosiaalipalveluja kuten asuminen- ja avohuollon palveluja myös ”luonnollistaa”, jolloin mukaan otettaisiin luontoperustaisia toimintamalleja, jotka tukevat asiakkaan tavoitteita. Mikäli täytyy harjoitella motoriikkaa, voitaisiin ruveta kylvöpuuhiin ja kärsivällisyyttä tulee harjoiteltua huomaamatta seuraamalla luonnon vuodenaikojen vaihtumista ja sadon kasvamista. Green Caren tunnettavuuden lisäämiseksi olisi tärkeää saada luontoperusteiset menetelmät osaksi sosiaali- ja terveysalan peruskoulutusta. Ostettaessa Green Care -palveluja on tärkeää eri toimijoiden välinen yhteistyö, jo laki ja ohjeet velvoittavat toiminnan suunnitteluun, raportointiin ja valvontaan, ja tämän onnistumiseksi tarvitaan kaikkia asiakkaan arjessa ja kuntoutuksessa mukana olevia tahoja yhteisen pöydän ääreen.

Tämän tutkimuksen tuloksista ja aikaisemmista tutkimuksista nousee myös tarve rohkeille kokeiluille, joilla testataan uudenlaisia toimintamalleja. Kokeilut vaativat resursseja, mutta toisaalta niiden avulla voidaan saada hienoja lopputuloksia, jotka tukevat asiakkaiden tavoitteita, edistävät työhyvinvointia ja kehittävät sosiaali- ja terveyspalveluiden tarjontaa yksilöllisempään, vastuullisempaan ja kokonaisvaltaisempaan suuntaan.

Tutkimus lisäsi tietoa sosiaalipalvelun kentän ajatuksista liittyen Green Care -palveluihin. Tutustussa rinnakkain sekä Green Care -palveluja että sosiaalipalveluja koskevaan ohjeistukseen ja lainsäädäntöön on helppo huomata samankaltaisuuksia. Toisaalta löytyy myös ristiriitoja siitä, miten Green Care -toiminnan edellytykset ja erityispiirteet soveltuvat sosiaalipalveluja koskevaan tiukkaan ja paikoin ehdottomaan ohjaukseen. Ennakkoon ajattelin, että vastauksissa olisi noussut esiin enemmänkin Green Care – ja ns. ”tavallisen” sosiaalipalvelun tuottajien vaatimuksiin liittyviä eroja ja haasteita. Kuitenkin tämä kysymys oli sellainen, johon tuli eniten en osaa sanoa vastauksia, mikä toisaalta kertoo, että asia ei ole niin tuttu kentällä.

Green Care -toiminnan laatuun liittyen oli havaittavissa, että sosiaalialalla ei tunneta Green Care -palveluntuottajien laatumerkkejä kovin hyvin. Yhtenä syynä tähän voi olla, että nämä laatumerkit eivät vaikuta sosiaalipalvelun tilaajan tarpeeseen itse valvoa ja selvittää palveluntuottajan toiminnan sisältöä ja ominaisuuksia. LuontoHoivan ja LuontoVoiman laatumerkit eivät siis anna palveluntilaille hänen tarvitsemaansa tietoa sosiaalipalvelun tuottamiseen liittyvistä vaatimuksista vaan nämä merkit ovat enemmänkin Green Care -toimijoiden ja kentän tarpeista lähtöisin. Laatuasia ja toiminnan vaikuttavuuden arviointi ovat kuitenkin keskeisiä teemoja toiminnan kehittämisessä ja vakiinnuttamisessa, joten ehkä LuontoHoivan laatumerkkiä voisi muokata niin, että laatusertifikaatti pitäisi jo valmiiksi sisällään esimerkiksi ne sosiaalipalvelut, joita kyseinen yritys voi tarjota ja johon sillä on riittävä koulutus ja osaaminen. Laatumerkit olisi hyvä päivittää yhteistyössä valvontaviranomaisen kanssa, jolloin säästyttyisiin päällekkäiseltä työltä ja Green Care -toiminnan tasalaatuisuus ja luotettavuus paranisi.

Hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa vuoden 2023 alussa, on tärkeää, että yksityiset sosiaalipalveluntuottajat pidetään mukana muutoksessa. Suomessa hyvinvointialueiden alkuun liittyvä valmistelu on kuitenkin hyvin eri vaiheessa eri puolilla maata. Yksityisillä sosiaalipalveluntuottajilla on varmasti ollut vaikeuksia pysyä perässä sote-uudistukseen liittyvissä vaiheissa ja yhteistyön tärkeys julkisten ja yksityisten toimijoiden välillä korostuu. On varmaa, että yksityisiä sosiaalipalveluntuottajia tullaan tarvitsemaan jatkossakin, joten tiivis yhteistyö ja markkinavuoropuhelu on tärkeää ajantasaisen tiedon saamiseksi ja palvelujen kehittämiseksi.

Mielestäni tämän tutkimuksen toteuttamiseen, sähköpostikysely sopi oikein hyvin. Tiedonantajat saivat vastata kysymyksiin oman aikataulunsa mukaisesti, tarvittaessa korjata vastauksiaan, miettiä kirjoituksiaan ja toisaalta minä tutkijana sain tarvitsemiä tiedon tutkimuksen tekoon. Mikäli aika olisi ollut toinen, olisin mielelläni haastatellut henkilöitä kasvotusten, mutta tämä olisi kaventanut maantieteellisesti aluetta, jolta tiedonantajia olisi voinut osallistua. Vaikka korona-aika on lisännyt osamista videotapaamisten ja palaverien pitoon, en tiedä olisiko haastattelut onnistuneet samalla tavoin videon kautta.

7.1 Eettisyys ja luotettavuus

Tutkimus on eettisesti hyväksyttävä ja luotettava kun se on tehty tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla. Tieteellisen hyvän käytännön lähtökohtana on rehellisyys, huolellisuus ja tarkkuus läpi koko tutkimusprosessin. Tutkimuksen ja sen viestinnän tulee myös olla avointa ja vastuullista ja muiden tutkijoiden tekemä työ on huomioitava asianmukaisesti. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.)

Tutkimuksen ja siihen liittyvien kyselyjen teossa seurasin opinnäytetyön eettisiä ohjeita. Kyselyyn osallistuvilla tahoilla, tiedotin etukäteen mihin tarkoitukseen tietoa kerätään, miten se käsitellään anonymisti ja miten se raportoidaan. Kyselyyn vastaaminen oli myös täysin vapaaehtoista. Kyselyssä ei ole lääketieteellinen eikä ihmiseen kohdistuva tutkimus, joten eettinen ennakkoarviointi ei ollut tässä tapauksessa tarpeellinen. (Arene 2019, 14–22)

Työn luotettavuutta lisää se, että kaikki kyselyyn vastaajat tietävät perusasiat Green Caresta ja heillä on omakohtaista kokemusta tai tietämystä Green Care -toiminnasta. Kyselyä laatiessa, minun ei siis tarvitse perusteellisesti avata eri käsitteiden tarkoituksia, jolloin myös mahdollinen vastauksiin ohjailu voisi tapahtua. Kerätyn aineiston luotettavuuden varmistamiseksi, kysymyksen asettelu on tärkeää. Samaa asiaa voi myös kysyä useammalla eri tavalla, jolloin saadun tiedon pysyvyys varmistuu.

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa luotettavuus koskee ensisijaisesti tutkimusaineiston keräämistä ja käsittelyä. Aineiston keräämisessä onkin huomioitava, että tutkittavilla on tietoa miksi ja mihin tarkoitukseen tietoa kerätään ja lisäksi aineiston kerääminen ei saa aiheuttaa haittaa tai vahinkoa tutkittaville. (Ronkainen ym. 2014, 126.) Raportissa tulee myös kuvata tarkasti tutkimuksen eri vaiheet ja kysytyt kysymykset ja niiden mahdolliset teemat. Kysymykset toimitin osallistujille sähköisesti ja he saivat vastata niihin itsenäisesti, jolloin ei haastattelutilanteeseen liittyvä mahdollinen vuorovaikutussuhde voinut vaikuttaa vastauksiin.

Luotettavuutta ja riskejä arvioidessa suurimpana uhkana on vastausten suhteellisen pieni määrä (n=7). Vastaukset ovat kuitenkin luonteeltaan monisyisiä ja pitkiäkin, joten mikäli vastaajia olisi enemmän, voisi aineisto helposti muodostua liian laajaksi. Toisaalta vastaajat ovat eri organisaatioista, joten vastaajien heterogeenisuus mahdollistaa eri näkökulmien esiintulon.

Sain tutkimukseen osallistuneilta henkilöiltä vastaukset kysymyksiin word-tiedostoina. Tiedostot tallensin ilman vastaajan tietoja tietokoneelleni ja pilvipalveluun. Alkuperäiset viestit poistin heti sähköpostistani, kun olin siirtänyt tiedostot toisaalle. Tulen hävittämään tutkimuksen aineiston, kun opinnäytetyöni on tarkistettu ja hyväksytty. Oleelliset asiat kerätystä aineistosta kirjataan opinnäytetyön raporttiin, jolloin ei ole tarvetta säilyttää aineistoa pidempään.

7.2 Ammatillinen kasvu

Savonia- ammattikorkeakoulussa (2022) ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon sosiaalialan ammatilliset kompetenssit on jaettu kolmeen eri osaan: Sosiaalialan asiantuntijaosaamiseen, tutkimukselliseen kehittämisosaamiseen ja johtamisosaamiseen. Tutkimusta tehdessä ammatillista kasvua ja kehitystä on tapahtunut kaikilla näillä osa-alueilla.

Sosiaalialan asiantuntijuusosaaminen pitää sisällään kykyä analysoida kriittisesti yhteiskunnallisia muutoksia sekä ennakoida niiden sosiaalisia vaikutuksia. Tätä tutkimusta tehdessä Green Care kontekstin kautta oli mahdollista pohtia, jo tapahtuneita sekä tulevia muutoksia sekä yhteiskunnallisella, että yksilöllisellä tasolla. Sosiaalipalvelujen kehittyminen ja edelleen muuntautuminen kohti yksilöllisiä palveluja, jotka mahdollistavat yhdenvertaiset, ekologiset sekä taloudellisesti ja sosiaalisesti vastuulliset palvelut, on tärkeää. Yhteiskunnan ja palvelutarpeen muuttuessa Green Care on tärkeä nähdä yhtenä vaihtoehtona ja sen hyödyntämistä ammatillisesti tulee kehittää. Asiantuntijuus myös palvelujen järjestämiseen ja hankintaan liittyen on lisääntynyt ja työtä tehdessä omat ajatukseni aiheeseen liittyvistä haasteista on vahvistunut. Tutustuesssa kansainvälisiin tutkimuksiin ja toimijoihin, on herännyt myös kiinnostusta syventää omaa yhteistyötä kansainvälisten toimijoiden kanssa. Tähän tarjoaa mahdollisuuden oman organisaation jo valmiiksi luodut suhteet kansallisiin ja kansainvälisiin toimijoihin.

Tutkimusta tehdessä ja ylipäätään toimiessani TKI-asiantuntijana tutkimuksellinen kehittämisosaaminen korostuu kompetensseista eniten. On tärkeää, että tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta perustuu tutkimukselliseen tietoon, on perusteltavissa alueen ja palvelukentän tarpeilla ja sopii alueellisiin ja yhteiskunnallisiin strategioihin ja tulevaisuusskenaarioihin. Kehittämistoiminnassa keskeistä on kehittämisprosessi, joka etenee suunnittelusta, toiminnan organisointiin ja siitä toteutukseen sekä tulosten arviointiin. Prosessin lisäksi tärkeää kehittämistoiminnassa on eri toimijoiden osallistaminen ja osallistuminen sekä tiedontuotanto. (Toikko & Rantanen 2009, 10–11.) Kehittämisosaamiseni on parantunut ja ajatus kehittämistyön taustalla olevien elementtien tärkeydestä on kirkastunut työtä tehdessä. Kehittämistyö tai hankesuunnittelu ei voi perustua ainoastaan omiin ajatuksiin ja mielipiteisiin vaan tutustumalla laajasti aiheeseen liittyvään tutkimustietoon ja verkostojen avulla saa kirkastettua kehittämisen tarpeita ja tavoitteita. Tutkimusta tehdessä ja opintojen aikana projektiosaamiseni on parantunut ja olen löytänyt yhtymäkohtia opiskelluista asioista omaan työhöni.

Substanssiosaamisen ja kehittämisosaamisen lisäksi kehittämisprojekteissa kuten muussakin sosiaalialan asiantuntija- ja esihenkilötyössä tarvitaan johtamisosaamista. Tiedolla johtaminen ja muutostojohtaminen ovat tämän hetken trendit ja näissä pärjätäkseen täytyy osata etsiä ja koota tietoa. Tehdyt suunnitelmat, päätökset ja toimenpiteet täytyy myös pystyä perustelemaan ja tekemään tasavertaisesti ja tasalaatuisesti, jolloin saa myös työntekijät ja verkostot niiden taakse. Oma osaamista kehittämällä väistämättä myös johtamisosaaminen paranee, ja itselläni ainakin valmiudet toimia projektien johtotehtävissä ovat kehittyneet.

7.3 Hyödynnettävyys ja kehittämisideat

Työn tuloksia ja koontia voidaan jatkossa hyödyntää hankesuunnittelussa. Itselläni seuraava hankevalmistelu käynnistyy lähikuukausien aikana ja mahdollisesti uusi hanke voisi liittyä Green Careen. Työn tuloksena koottu taulukko ja kentältä tulleet kehittämis ehdotukset ovat hyvä lähtökohta hankeaihioita miettiessä.

Työ antoi ajatuksia myös uudentlaisista palveluista ja toimintamalleista, joita voisi yhteistyössä alueen toimijoiden kanssa lähteä kokeilemaan. Kehittämishanke on hyvä keino uusiin kokeiluihin, silloin sote-kentän toimijoilta ei vaadita niin paljon resurssia eikä toisaalta palveluntuottajilla ole niin suuri taloudellinen riski, kun palveluja voi kokeilla hankkeessa ennen varsinaista palvelutuotantoa. Uudentlaisia kokeiltavia palvelumalleja voisi olla esimerkiksi Green Caren jalkauttaminen osaksi sosiaali-huollon asumispalveluita, yrittäjävalmennus GC-toimijoille ja sotealan erityispiirteiden huomiointi, erilaiset tavat lisätä sotealan työntekijöiden ja johdon tietämystä Green Caresta, vaikkapa työhyvinvointihankkeet.

Hankesuunnitelmia ei tietenkään voi tehdä täysin tämän työn pohjalta, vaan aina on syytä pohtia hankkeen tarvetta ja toimenpiteitä yhdessä alueen toimijoiden ja kohderyhmän kanssa. On tärkeää, miettiä myös hankkeen sisällön sopivuutta rahoittajan vaatimuksiin. Green Care -aiheisia hankkeita suunniteltaessa onkin hyvä perehtyä eri rahoituskanaviin, koska aiheeseen liittyviä hankkeita voidaan rahoittaa useammista eri kanavista riippuen hankkeen näkökulmasta, kohderyhmästä ja toimenpiteistä.

Jatkossa uskon, että samantyyllisellä lähestymistavalla, mutta pienemmässä mittakaavassa lähden perehtymään hankeaiheen suunnitteluun. Miten aihetta on tutkittu aikaisemmin, mitkä lait, säädökset ja strategiat toimintaa ohjaavat ja miten kentällä aiheesta ajatellaan. Kehittämistyö on aina myös yhteistyötä, joten alan asiantuntijoiden kuuleminen ja yhteinen keskustelu ovat avainasemassa toimintaa suunniteltaessa

LÄHTEET

- Aluehallintovirasto s.a. Hyvinvointialueiden sote-valvonnan kehittäminen. Verkkojulkaisu. Aluehallintovirasto. <https://avi.fi/hyvinvointialueiden-sote-valvonnan-kehittaminen>. Viitattu 10.8.2022.
- Arene 2019. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. Verkkodokumentti. Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry. Päivitetty 9.1.2020. <https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2020/AMMATTIKORKEAKOULU-JEN%20OPINN%C3%84YTET%C3%96IDEN%20EETTISET%20SUOSITUKSET%202020.pdf?t=1578480382> Viitattu 13.01.2021.
- Eskola, Jari & Suoranta, Juha. 2014. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Green Care Finland s.a. a Mitä on Green Care? verkkojulkaisu. Green Care Finland ry. <https://www.gcf Finland.fi/green-care/>. Viitattu 15.10.2020
- Green Care Finland s.a. b LuontoVoiman vai LuontoHoivan laatumerkki verkkojulkaisu. Green Care Finland ry. <https://www.gcf Finland.fi/laatu/luontovoiman-vai-luontohoivan-laatumerkki/>. Viitattu 29.01.2021.
- Hirsjärvi, Sirkka ja Hurme, Helena 2001. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino
- Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko ja Sajavaara, Paula 2000. Tutki ja Kirjoita. 6. uudistettu painos. Vantaa: Tammi
- Kahilaniemi, Eeva 2019. Luontoavusteisten menetelmien hyödyntäminen sosiaali-, terveys- ja kasvatustalouksilla. Julkaisussa: Ylilauri, Martta ja Yli-Viikari, Anja (toim.) 2019. Kohti luonnollista hyvinvointia – Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Verkkodokumentti. Vaasan Yliopisto. Levón-instituutin julkaisuja, 143. 52–57. <https://osuva.uwasa.fi/bitstream/handle/10024/8172/978-952-476-861-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 27.02.2021
- Kaplan, Stephen ja Kaplan, Rachel 2003. Health, supportive environments, and the reasonable person model. American journal of public health. Verkkolehti. 93(9), 1484–1489. American Public Health Association. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1447997/>. Viitattu 16.01.2021.
- Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvelukuntayhtymä, Soite s.a. Toimintakeskus Kompassi, green care -työtoiminta. Verkkojulkaisu. https://www.soite.fi/toimintakeskus_kompassi_ Viitattu 29.01.2021.
- Keski-Pohjanmaan sosiaali- ja terveystalvelukuntayhtymä, Soite 2019. Palvelusetelin sääntökirja. Palvelusetelikohtainen osio: Green Care -toiminta. Verkkodokumentti. https://soite.fi/wp-content/uploads/2022/01/Saantokirja_Green_Care_2021.pdf Viitattu 06.02.2021.
- Kiskola, Marianne 2019. Toiskan filosofia. Hyvän elämän avaimia etsimässä. Helsinki: Into Kustannus Oy
- Koivula, Jaakko 2010. RE: VS:AINEISTOT S-POSTILLA? Sähköposti aineistonkeruun välineenä yhteiskuntatieteellisessä tutkimuksessa. Pro-gradu tutkielma. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos. <https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/22987/URN%3aNB%3afi%3ajyu-201002241276.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 6.6.2021.
- Korpela, Kalevi, Stengård, Eija ja Jussila, Pia 2016. Nature Walks as a Part of Therapeutic Intervention for Depression. Ecopsycholgy. Digilehti Volume 8, Issue 1, 8–15. https://www.researchgate.net/publication/298901758_Nature_Walks_as_a_Part_of_Therapeutic_Intervention_for_Depression. Viitattu 23.04.2021.

- Kuuluvainen, Viljo ja Sirén, Helka 2016. Luonnon hyvinvointivaikutukset -hyödynnä tietoa matkailuliiketoiminnassa. Verkkodokumentti. Mikkelin Ammattikorkeakoulu.
https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/116464/URNISBN9789515885500.pdf?sequence_
 Viitattu 3.12.2020.
- Kuntalaki 10.4.2015/410. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajan-tasa/2015/20150410?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D>. Viitattu 23.02.2021.
- Laki hyvinvointialueesta 611/2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210611>. Viitattu 9.8.2022.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210612>. Viitattu 9.8.2022.
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionavustuksesta 3.8.1992/733. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920733>. Viitattu 29.01.2021.
- Lapinleimu, Henna 2015. Miten markkinoistuminen lävistää lastensuojelua? Sosiaalityöntekijöiden arkikokemuksia tavoittamassa. Sosiaalityön ammatillinen lisensiaatintutkimus. Sosiaalityön tutkimuksen laitos. Tampereen yliopisto. <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/98436/li-suri07279.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 30.1.2021.
- Luonnonvarakeskus Luke 2017. Laatumerkeiltä odotetaan nostetta Green Care -palvelumarkkinoille. Verkkojulkaisu. <https://www.luke.fi/uutinen/laatumerkeilta-odotetaan-nostetta-green-care-palvelumarkkinoille/>. Viitattu 30.01.2021.
- Mathew Puthenparambil, Jiby 2019. Marketisation of care within the Nordic context: Private care provision for older people in Finland. Väitöskirja. Humanistis-yhteiskuntatieteellinen tiedekunta. Jyväskylän Yliopisto. JYU Dissertations 128. https://jyx.jyu.fi/bitstream/handle/123456789/65558/978-951-39-7846-4_vaitos11102019.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 31.01.2021.
- Mattila, Kati-Pupita 2010. Asiakkaana ihminen. Työnä huolenpito ja auttaminen. Jyväskylä: PS-Kustannus
- Metteri, Anna ja Hotari, Kaisa-Elina 2011. Eettinen kuormittuminen ja toimintaympäristö nuorten palveluissa. Teoksessa: Pehkonen, Aini ja Väänänen-Fomin, Marja (toim.) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: Sosiaalityön tutkimuksen seura, 67–92.
- Niemelä, Pauli 2011. Sosiaalityö hyvinvointietiikan toteuttajana. Teoksessa: Pehkonen, Aini ja Väänänen-Fomin, Marja (toim.) Sosiaalityön arvot ja etiikka. Jyväskylä: Sosiaalityön tutkimuksen seura, 13–43.
- Pitkänen, Kati, Oratuomi, Joose, Hellgren, Daniela, Furman, Eeva, Gentlin, Sandra, Sandberg, Eva, Øjan, Hogne ja Krange, Olve 2017. Nature-base integration. Nordic experiences and examples Verkkodokumentti. Nordic Councils of Ministers, TemaNord 2017:517. <http://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1099117/FULLTEXT01.pdf>. Viitattu 23.04.2021.
- Rogerson, Mike, Wood, Carly, Pretty, Jules, Schoenmakers, Patrick, Bloomfield, Dan ja Barton, Jo 2020. Regular Doses of Nature: The Efficacy of Green Exercise Interventions for Mental Wellbeing. International Journal of Environmental Research and Public Health Digilehti. Volume 17(5): 1526. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC7084199/>. Viitattu 23.04.2021.
- Ronkainen, Suvi, Pehkonen, Leila, Lindblom-Ylänne, Sari ja Paavilainen, Eija 2014. Tutkimuksen voimasanat. Helsinki: Sanoma Pro Oy
- Ruoho, Jaana ja Vehmasto, Elina 2018. Laatumerkit Green Care -brändin ja palveluiden laadun kehittämässä. Julkaisussa: VEHMASTO, Elina (toim.) Kehittämis-kertomuksia Green Care -koordinaation liepeiltä. Verkkodokumentti. Luonnonvarakeskus. Luonnonvara- ja biotieteiden tutkimus

33/2018. 7–9. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/542161/luke-luobio_33_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 06.02.2021.

Savonia-ammattikorkeakoulu 2022. Opetussuunnitelma: Sosiaalialan tutkinto- ohjelma (YAMK). [Verkkojulkaisu]. Savonia-ammattikorkeakoulu oy. <https://www.savonia.fi/opiskele-tutkinto/tutkinnot-ja-hakeminen/opetussuunnitelmat/?yks=IS&krtid=1161&tab=2>. Viitattu 20.8.2022.

Soini, Katriina, Ilmarinen, Katja, Yli-Viikari, Anja ja Kirveennummi, Anna 2011. Green Care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. Yhteiskuntapolitiikka. Verkkolehti 76, 320–331. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102903/soini.pdf?sequence=1>. Viitattu 19.11.2020.

Soini, Katriina ja Vehmasto, Elina 2014. Kohti suomalaista Green Care -toimintatapaa. Julkaisussa: Vehmasto, Elina (toim.) Green Care -toimintatavan suuntaviivat Suomessa. Verkkodokumentti. 8–28. Maa- ja elintarviketeollisuuden tutkimuslaitos. <https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/482161/mttkasvu20.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. Viitattu 03.12.2020.

Sosiaalihuoltolaki 30.12.2014/1301. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301#L4>. Viitattu 29.01.2021.

Steigen, Anne Mari, Kogstad, Agnfrid ja Hummelvoll, Jan Kåre 2016. Green Care services in the Nordic countries: An integrative literature review. European Journal of Social Work. Digilehti. Volume 19, 2016, 692–715. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/13691457.2015.1082983>. Viitattu 23.04.2021.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2019. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Verkkojulkaisu. <https://stm.fi/hyvinvoinnin-edistaminen>. Viitattu 15.10.2020.

THL n.a. Mitä Green Care on. Verkkojulkaisu. <https://thl.fi/fi/tutkimus-ja-kehittaminen/tutkimukset-ja-hankkeet/tyohon-kuntouttava-green-care-etela-suomessa/mita-green-care-on>. Viitattu 30.09.2020.

Toikko, Timo ja Rantanen Teemu 2009. Tutkimuksellinen kehittämistoiminta. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Tourula, Marja ja Rautio, Arja 2014. Terveyttä luonnosta. Verkkodokumentti. Thule-instituutti Oulun yliopisto, Metsähallitus ja Oulun seutu. https://www.oulu.fi/sites/default/files/content/Terveytt%c3%a4_luonnosta.pdf. Viitattu 16.1.2021.

Tuomi, Jouni ja Sarajärvi, Anneli 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Verkkodokumentti https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf. Viitattu 9.3.2021.

Valvira 2016. Sosiaalihuollon toteuttaminen. Verkkojulkaisu. Päivitetty 10.12.2021. <https://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/sosiaalihuollon-toteuttaminen>. Viitattu 13.12.2021.

Vehmasto, Elina 2019. Luontoperustaisten hyvinvointipalveluiden kirja Euroopassa ja Suomessa. Julkaisussa: Ylilauri, Martta ja Yli-Viikari, Anja. Kohti luonnollista hyvinvointia. Näkökulmia luontoperustaisen toiminnan kehittämiseen. Vaasa: Vaasan yliopisto, Levón-instituutin julkaisuja 143. 178–189.

Vehmasto, Elina 2017. Suomalainen Green Care – LuontoHoivan ja LuontoVoiman palvelut. Julkaisussa: Vehmasto, Elina (toim.) Kehittämiskertomuksia Green Care -koordinaation liepeiltä. Verkkodokumentti. Luonnonvarakeskus. Luonnonvara- ja biotieteiden tutkimus 33/2018. 5–6. https://jukuri.luke.fi/bitstream/handle/10024/542161/luke-luobio_33_2018.pdf?sequence=1&isAllowed=y. Viitattu 20.2.2021.

Vilka, Hanna. 2015. Tutki ja kehitä. Juva: Bookwell Oy.

Vilpponen, Susanna 2020. Päihdetyötä tunturien huomassa. Talentia 8/2020, 14–19.

Vuoli, Tero 2017. Luontoympäristössä tapahtuva työtoiminta. Julkaisussa: Leppänen, Tero ja Jääskeläinen, Arja (toim.) Luontoa elämään – toimintamalleja osallisuuden ja toimintakyvyn vahvistamiseksi. Verkkodokumentti. Lapin ammattikorkeakoulu. Sarja B. Tutkimusraportit ja kokoomateokset 24/2017. 57–64. <https://www.lapinamk.fi/loader.aspx?id=7b912e63-e3a2-4946-bf7d-729b2dde92be>. Viitattu 23.4.2021.

LIITE 1 TIEDOTE TUTKIMUKSESTA

Opiskelen työn ohella sosiaalialan ylempää ammattikorkeakoulututkintoa, sosionomi (YAMK) Savon ammattikorkeakoulussa. Opinnot ovat siinä vaiheessa, että jäljellä on opinnäytetyö, johon liittyen toki taustatyötä on jo tehtykin.

Olen opintojen aikana suorittanut Green Care -kursseja ja käynyt Green Care -aiheisella opintomatalla Virossa, keväällä 2019. Niinpä päästyäni mukaan Kehitysvammaiset osallisena Green Care -palveluiden kehittämisessä osaksi päivä- ja työtoimintaa -hankkeeseen, heräsi pikkuhiljaa ajatus, että opinnäytetyöni voisi jotenkin käsitellä Green Carea. Melko paljon aiheesta on tehty tutkimusta ja opinnäytetöitäkin. Enimmäkseen työt kuitenkin pureutuvat asiakasnäkökulmaan tai työntekijöiden näkökulmaan, on tutkittu mm. mitä vaikutuksia toiminnalla on asiakkaan hyvinvointiin tai tehty ohjaajien oppaita.

Itse olen kiinnostunut tutkimaan asiaa organisaatioiden ja palvelujärjestelmän tasolla. Miten Green Care asettuu osaksi sosiaalipalveluja? Miten Green Care -palvelujen tuottamista voitaisiin kehittää? Mitä haasteita on? Lisäksi haluan myös selvittää Green Care -palveluntuottajien vaatimuksia ja asemaa sosiaalipalvelujen kentällä.

Opinnäytetyöni tulee olemaan laadullinen tapaustutkimus. Green Care -palvelut sosiaalialalla: esimiesten ja asiantuntijoiden näkemyksiä. Työ koostuu teoriaosuudesta, haastattelututkimuksesta ja sen analyysistä. Tutkimusta varten toivon voivani kerätä tietoa sekä julkisen puolen sosiaalialan esimiehiltä, että muiden tutkimus- ja koulutusorganisaatioiden asiantuntijoilta. Työn aihe on lähtöisin omasta mielenkiinnostani, eikä siis kuulu meneillään olevaan hankkeeseen. Työssä tulen hyödyntämään hanketyön aikana kerättyä tietoa ja kokemusta, mutta myös laajemmin etsimään teoriaa tutkimuksen taustalle.

Vallitsevasta koronatilanteesta johtuen, haastattelut toteutetaan sähköpostin avulla. Avoimiin kysymyksiin toivon vastauksia juuri vastaaja omaan asemaan peilaten. Haastateltavat olen valinnut hanketoiminnan aikana syntyneiden verkostojen pohjalta niin, että kaikilla on jo perustiedot Green Caresta hallussaan. Haastattelukysymykset tulen lähettämään helmikuun aikana, ja vastausaikaa on noin kuukauden verran. Kysymyksiin ei tarvitse vastata yhdeltä istumalta vaan niihin voi palata ja vastailla itselle sopivimpaan aikaan. Vastaajien henkilöllisyys ei tule esille lopullisessa työssä. Saatuihin vastauksiin teen aineistolähtöisen sisällönanalyysin, jonka jälkeen raportoin keskeiset seikat.

Aineiston ja opinnäytetyön tavoitteena on saada käsitys Green Care -palvelujen käytöstä osana sosiaalipalveluja ja toisaalta saada selville mahdolliset kehittämiskohteet ja -tarpeet. Opinnäytetyö tulee toimimaan hyvänä pohjana tulevaa kehittämistyötä ajatellen.

Toivonkin siis, että olet kiinnostunut osallistumaan tutkimukseen ja vastaamaan lähiviikkojen aikana saamaasi kyselyyn. Mikäli kuitenkin jo tässä vaiheessa olet sitä mieltä, että et jostain syystä voi osallistua, ilmoitathan minulle.

Kiitoksia yhteistyöstä jo tähän mennessä ja toivottavasti saan kuulla juuri sinun ajatuksia Green Caresta!

LIITE 2 VASTAUSOHJEET

Kiitos vielä osallistumisesta opinnäytetyöhöni, jossa selvitän Green Caren -hyödyntämistä sosiaalialalla. Työn tarkoitus on tutkia Green Care -palvelujen käyttöä osana sosiaalipalveluja ja toisaalta saada selville mahdolliset kehittämiskohteet ja -tarpeet. Opinnäytetyö tulee toimimaan hyvänä pohjana tulevaa kehittämistyötä ajatellen

Liitteenä opinnäytetyöhöni liittyvät haastattelukysymykset. Voit kirjoittaa vastaukset esseemuotoon tai listata vaikka ranskalaisin viivoin. Enimmäispituutta vastauksille ei ole. **Vastausaikaa on 21.3.2021 asti.**

Toivon, että vastaat kysymyksiin niillä tiedoilla, mitä sinulla on aiheeseen liittyen. Ei ole tarvetta lähteä tutkimaan ja selvittämään asioita haastattelua varten.

Kysymykset on jaettu neljään osa-alueeseen

- Green Care sosiaalialalla
- Green Care -palveluiden käyttöön liittyvät haasteet
- Palvelun laatu ja palveluntuottajan vaatimukset
- Kehittämisideat

Voit kirjoittaa vastaukset word-tiedostoon ja lähettää tiedoston liitteenä minulle.

Mikäli sinulla on kysyttävää opinnäytetyöhön tai kysymyksiin liittyen, voit olla yhteydessä minuun.

LIITE 3 KYSYMYKSET

Green Care sosiaalialalla

1. Millaisia Green Care -palveluita tiedät tällä hetkellä hankittavan yksityisiltä palveluntuottajilta Suomessa?
2. Missä sosiaalipalveluissa ja miten Green Carea voisi mielestäsi hyödyntää omalla alueellasi?
 - a) kunnan omassa toiminnassa
 - b) ostopalveluina

Green Care -palveluiden käyttöön liittyvät haasteet

3. Millaisia haasteita Green Care -sosiaalipalvelujen hankinnassa yksityisiltä palveluntuottajilta mielestäsi on?
4. Millaisia mahdollisia haasteita Green Care -toiminnan hyödyntämisessä sosiaalialalla mielestäsi on? (lainsäädäntö, tieto aiheesta, koulutuksen vähäinen määrä tms.)
 - a) kunnan omassa toiminnassa
 - b) ostopalveluissa

Palvelun laatu ja palveluntuottajan vaatimukset

5. Tunnetko Green Care laatumerkit? Mitä tietoa laatumerkki antaa palvelun tilaajalle?
6. Mitkä ovat mielestäsi tärkeimmät kriteerit Green Carea hyödyntävälle yksityiselle sosiaalipalvelun tuottajalle?
7. Onko vaatimukset Green Care -palveluntuottajalle ja muille yksityisille sosiaalipalvelujen tuottajille mielestäsi samanlaiset? Mikäli ei, miten ne poikkeavat toisistaan?

Kehittämisideat

8. Miten mielestäsi Green Care -toimintaa sosiaalialalla tulisi kehittää?
9. Miten mielestäsi Green Care -palvelujen tarjontaa yleisesti tulisi kehittää?